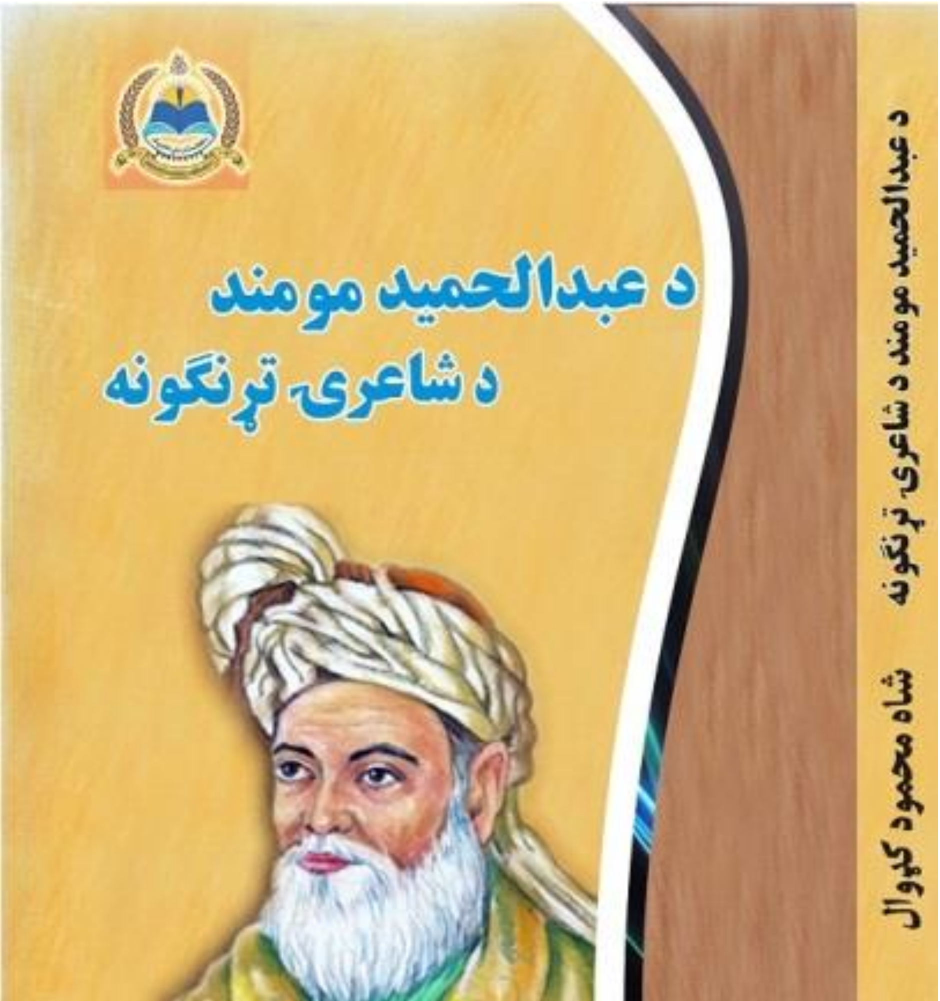
د عبدالحمید مومند
د شاعرۍ ترنګونه
لیکوال:
شاه محمود کېوال
د عبدالحمید مومند د شاعرۍ ترنګونه
شاه محمود کېوال
۱۱

د عبدالحمید مومند

د شاعرۍ ترڼګونه

www.melitahrik.com
0777 400 116

شاه محمود کډوال

۱۳۹۳ل کال

بسم الله الرحمن الرحيم

کتاب پېژندنه:

د کتاب نوم : د عبدالحمید مومند د شاعرۍ ترنګونه

لیکوال : پوهنمل شاه محمود کډوال

خپروندی : د افغانستان ملي تحریک

کمپوز : لیکوال

پښتۍ ډیزاین : فیاض حمید

چاپشمېر : ۱۰۰۰

چاپکال : ۱۳۹۳

www.melitahrik.com
0777 400 116

ډالی

ژوند ، پوهې او ګروهې ته!

www.melitahrik.com
0777 400 116

د تحریک یادښت

فرهنګي څانګه د افغانستان ملي تحریک له اساسي څانګو څخه یوه ده. د دې څانګې دنده داده چې هېوادوالو ته فرهنګي خدمات وړاندې او ګټور فرهنګي کارونه ترسره کړي. د تاریخي، ملي، کلتوري ورځو او تاریخي او ملي شخصیتونو نمانځل ددې څانګې نورې دندې دي.

د هېواد د لیکوالو د علمي، دیني، روزنیزو او معلوماتي اثارو چاپ هم ددې څانګې له اساسي دندو څخه ګڼل کېږي. له هغې ورځې راهیسې چې تحریک خپل عملي فعالیتونه پیل کړي دي، نو دې څانګې هم ورسره سم خپل فعالیتونه چټک کړي دي. تاریخي ورځې یې نمانځلي، تاریخي واټونو ته یې لوحې جوړې کړي. علمي سیمینارونه او ورکشاپونه یې جوړ کړي دي.

د تحریک دې څانګې د تحریک د عمومي هدفونو په رڼا کې وپتېیله چې په یوځایي ډول (شل عنوانه) کتابونه چاپ کړي. په دې اثارو کې اکثره دیني او علمي اثار شامل دي چې درنو هېوادوالو ته یې وړاندې کوي.

دا اثر (د عبدالحمید مومند د شاعرۍ ترڼګونه) چې ستاسو په لاس کې دی، ښاغلي (پوهنمل شاه محمود کډوال) لیکلی او د همدغو شلو عنوانو اثارو له جملې څخه دی. هیله ده درانه لوستونکي ترې ښه ګټه پورته کړي. تحریک خپلو هېوادوالو ته ډاډ ورکوي چې په راتلونکي کې به هم خپلو دې ډول هڅو ته دوام ورکړي.

د هېواد د فرهنګ د بډاینې په هیله
په درناوي
د افغانستان ملي تحریک
فرهنګي څانګه

www.melitahrik.com 0777 400 116

پیلیزه

حمیدبابا د پښتو ادب د منځنۍ ادبي دورې هغه شاعر دی ، چې شعرونه یې له بېلابېلو اړخونو د څېړنې او کتنې وړ دي . دی شعر په رښتیني مانا خلکو ته ورپېژني او ډېره خوږه شاعري کوي . د ده شعرونه د شعر په اړینو توکو ښکلي او سمبال دي . خپله موخه په ښکلي هنري ژبه څرګندوي او لوستونکی له ځان سره د خیال په نړۍ ورننباسي .
په شعر کې ترنګ جوړونه یا شاعرانه ترنګونه هغه موضوع ده ، چې په پښتو ژبه کې پرې نوي نوي بحثونه پیل شوي دي . که څه هم دا ترنګونه له وړاندې د بېلابېلو شاعرانو په ویناوو کې وو ، خو څېړل شوي نه وو .

هېره دې نه وي چې څېړنه هغه وخت ډېره ښه پرمخ ځي ، چې د موضوع په اړه پراخ مالومات او سرچینې شتون ولري . که داسې نه وي ، څېړونکی له ډېر کړاو سره مخیږي . له بده مرغه دا موضوع ، چې ما څېړلې ، په پښتو ژبه کې وړاندې ښه څېړل شوې نه ده . د مالوماتو او سرچینو له کمښت سره مخ شوم . خو په هر صورت خپله بېړۍ مې ساحل ته ورسوله .

دا (شاعرانه ترنګونه) او دې ته ورته موضوعات ، چې له یوې خوا په ژبه او بله خوا په ادب او هنر پورې تړاو لري ، په کار ده څېړونکی په دواړو برخو کې څه ناڅه مالومات ولري . په شعرونو کې ډېر ژبني توکي خپل ځای ونجوي همداسې ترنګونه هم دي ، چې یوه برخه یې د یوه بیت یا نیم بیتي په یوه ځای او بله برخه یې په بل ځای کې وي ، د دواړو یو ځای کول لږ څه فکر غواړي. د دې ترخنګ د ترنګ مانا هم داسې موضوع ده ، چې پوهه ، تولنیز مالومات او علمي تجربه غواړي .

www.melitahrik.com
0774001116

د ښځېږني په بهير کې ، د کابل پوهنتون ، د ژبو او ادبياتو پوهنځي ، د پښتو ژبې او ادب څانګې ، زړه سواند او مهربان استاد پوهنوال محمد رفيق (رفيق) لارښوونواو مالوماتو زما د ښځېږني کار ګړندی کړ او په دې برخه کې يې غوره مشورې ، د دې لامل شوې ، چې خپل کار په ښه توګه پای ته ورسوم . همدارنګه په دې برخه کې د استاد محمد آصف صميم کتنو هم د آثر په بشپړتيا کې ستره ونډه درلودې ، چې په ترڅ کې يې آثر د خپراوي جوګه شو . همداسې د ښځېږني په بهير کې د کابل او لغمان پوهنتونو له ځوانو او تاندو استادانو اورنګزيب اسحاقزي او اجمل ښکلي د مرستو له کبله ورته کوروداني وايم او د ټولو د سوکالۍ په هيله يم .

درنښت
شاه محمود کډوال

www.melitahrik.com 0777 400 116

نیولیک

سرلیک
مخګڼه
سریزه ۱
د نازکخیال حمید بابا لنډه پېژند... ۲
د حمید بابا د شعر او شاعرۍ زمانه ۳
د حمید بابا سبک ۴
ټرنګ څه ته وایي ؟ ۷
د حمیدبابا په شعرونو کې شاعرانه
ټرنګونه... ۱۵
اخځونه ۱۰۸

www.melitahrik.com
0777 400 116

سریزه

د ژبې په بډاینه کې شاعران ستره ونډه لري، دوی که له یوې خوا په خپلو شعرونو کې د خپل چاپېریال پېښې، واقعیتونه او اړتیاوې په هنري ژبه انځوروي ؛ له بلې خوا د ژبې په پراختیا او پرمختیا کې یاد وړ کار تر سره کوي.

د شعر په سیوري کې ترنګ جوړونه د شاعر کار دی او دا اړتیا هم تر ډېره په شعر کې ننګېرل کیږي. خو دا بیا د شاعر په ذهني ځواک، استعداد او پوهې پورې تړلې ده، چې څه ډول ښکلي ترنګونه جوړ کړي. ترنګونه د یوې مانا د څرګنداوي لپاره رامنځته کېږي. یو شمېر دا ترنګونه کېدای شي له وړاندې په ژبه کې وي او یو شمېر یې نوي وي. په دې مانا، چې د شاعر په فکر کې نوې پېښې او ماناوې رامنځته کېږي ، چې د ترنګ په جوله کې یې رانغاړي.

ترنګ هغه ژبنی یوون دی، چې تر یوه ډېر ژبني توکي لري. د یوې مانا لپاره جوړېږي. خو د غونډلې په څېر بشپړه مانا نه لري . په وییپوهنه کې ترنګ هغه وییونه رانغاړي ، چې تر یوه ډېر توکي لري ، لکه: پوهنتون، کرګر، لوګری... په غونډله پوهه کې غونډله پوهیز ترنګونه، چې دا بیا له وییزو هغو سره توپیر لري، لکه: کابل ښار، افغان مېنه، ښاري ځانګه.

زموږ د څېړنې موضوع شاعرانه ترنګونه دي، چې د حمیدبابا شعرونو ته ځانګړې شوې ده. د دې ډول ترنګ له نامه څرګندېږي، چې په شعر پورې تړلي دي. په دې مانا ، چې تر ډېره په شعرونو کې کارېږي ؛ په هنري نثر کې یې هم کاریدنه شونې ده.

په یوه وېشنه کې ترنګ څلور ډوله (اضافي، وصفي، تشبیهي او استعاري) ښوول کېږي. خو په نورو کې بیا ډېر ډولونه لري. ترنګ وېشنه د بېلابېلو څېړونکو په آثارو کې په جلا توګه شوې ده، چې ډولونه یې، چا یو او چا بل ډول ښوولي دي.

www.melitahrik.com 0774001116

یاده دې وي ، چې ګړنې (اصطلاحات، محاورې، امروزې، ایډیمونه) هم د شاعرانه تړنګونو تر سرلیك لاندې څېړل شوي، هغه هم له دې لامله، چې ګړنه هم یو تړنګ دی، په یوه ځانګړې شاعرانه مانا سره، چې تاسې به یې په دې لیکنه کې ولولئ.

د نازکخیال حمید بابا لنډه پېژندنه

عبدالحمید مومند ، د پېښور په ماشوګگر کې زېږېدلی دی. د زوکړې باوري نېټه یې څرګنده نه ده. خو داسې ګمان کېږي، چې د یوولسمې هجري پېړۍ په پاي کې به زېږېدلی وي. ده متداول علوم لوستي او په ملا عبدالحمید مشهور وو. په پارسي ادبیاتو کې د پراخې مطالعې خاوند وو او په عربي هم پوهېده.

هانري جورج راورټي وايي، چې عبدالحمید مومند په ۱۱۴۵ هـ کال کې مړ شوی دی. د ده مړی د ماشوګگر په هدیره کې ښخ دی.

حمید د شعر ویلو عالي استعداد او مبتکر فکر درلود او د تازه مضمون په پیداکولو کې د مهارت خاوند وو. حمید د خپل ادبي فعالیت په دوران کې داسې رنګینه، ښکلې او په بدیعي ښکلاوو سمباله شاعري وکړه، چې وروستیو دی د موشګاف په لقب وستایه.

عبدالحمید مومند د شعر یو رنګین دیوان لري، چې زیاتره غزلې پکې راغلي دي. یو ترکیب بند ، مخمس، څو قصیده ډوله غزلې او دوې رباعي هم ورسره ملې دي.

عبدالحمید مومند د مولینا غنیمت کنجاهي نیرنګ عشق په روانه او خوږه پښتو مثنوي ژباړلی دی. د حمید ژباړه ازاده ژباړه ده او خورا لوړ ادبي قوت لري. ټول بیتونه یې ۱۸۱۸ دي، په داسې حال کې، چې د اصلي پارسي متن بیتونه ۱۵۰۰ دي. له نیرنګ عشق سربېره عبدالحمید مومند د هلالي چغتايي د شاه و درویش کیسه هم په خوږه او روانه مثنوي ژباړلې ده. حمید دا ژباړه د شاه و ګدا په نامه پر ۱۱۳۷

www.milltahrik.com 0777400116

ه کال بشپړه کړې ده. د حمید ژباړه هم خوره، خوندوره او هنري ده. پر دیوان، نیرنګ عشق او شاه و ګدا سربېره، ځینو څېړونکو د شرعة الاسلام مثنوي هم د عبدالحمید بللې ده (۱۴: ۲۱۵، ۲۱۶).

د حمید بابا د شعر او شاعرۍ زمانه

د حمید بابا د ژوند ډېره برخه په هند کې د مغلو د واکمنۍ په بهیر کې تېره شوې ده، چې بنسټ یې ظهیرالدین محمد بابر په **۹۳۲** هـ کې ایښی وو او په هند کې د پښتون واکمن ابراهیم لودي په وژلو پیلېږي. له دې واکمنۍ سره د پښتنو مبارزه هم نږدې تر پایه روانه وه چې ستر مبارزین پیر روښان، ایمل خان، دریاخان، خوشال خان ختټك او نور په دې لړ کې د یادولو وړ دي.

که د حمیدبابا د زوکړې نېټه (۱۰۸۰ هـ) شاوخوا وبولو، نو په دغه وخت کې اورنګزیب (۱۰۶۸ هـ - ۱۱۱۸ هـ) د شاه جهان زوی، د هند د مغلي واکمنۍ پر ګدۍ ناست وو. د اورنګزیب د مرګ پر وخت، حمید بابا نږدې ځلوېښت کلن وو، هغه په لاندې بیت کې د اورنګزیب مرګ ته نغوته کوي:

څه به شور نه وي د هند په میخانه کې ؟
چې اورنګ څخه د حکم جام نسکور شو

ارواښاد پوهاند صدیق الله رښتین د (۱۱۳۰ هـ) کال شاوخوا د حمیدبابا د شاعرۍ او شهرت زمانه بولي (۲: ۶۱).

په لاندې بیت کې حمیدبابا د مغلي واکمنو د کړنو څرګندويي کوي:

دا څه دور د ګردون راغی وخت نور شو
چې شېوه د عادلانو ظلم زور شو

لاندې بیت هم د یو تاریخي حالت انځور کاږي:

چې د ښکلو د درګاه ګدایي مومي

www.melitahrik.com 0777 400 110

هی توبـه د محـمـد شاه له سلطنتـه

شهسـوار سـنګروال نیـازی د دې بیـت پـه اړه وایـي، چـې پـر هنـد بانـدې د احمدشاه بابا د برید پر وخت، هلته محمدشاه واکمن وو، که چېرته همدا محمدشاه وي ؛ نو دی خـو د احمدشـاه بابـا معاصر دی او تـر دغـه وختـه ممکـــــــــــن حمیـــــــــــد بابـــــــــــا ژونـــــــــــدی وو (۸: ۱۷۷).

د حمید بابا سبک

سبک عربي نومونه ده، چې د سرو او سپینو زرو د ویلې کولو او تویولو پـه مانا راځي. په اصطلاح کې سبک د ویلو او لیکلو ځانګړي ډول او طرز تـه ویل کیږي. د عربي د سبک په مقابل کې اروپایان د (Style) ویـی کـاروي، که څه هم، چې د سټایل ویی تر سبک ډېر پراخوالی او ارتوالی لـري ؛ ځکـه چې لوېديځوال د ټولو کړو وړو (لکه نڅا، رسم او داسې نورو) لپـاره، چـې په یوه ځانګړي او ممتـاز ډول سره وي (Style) کـاروي. د پاړسـو پخوانیـو ادیبانو به د سبک پرځای د فن، طرز، سیاق، طریقـه، شېوه اسلوب دا او داسې نور ویي کارول ؛ مګر اوس د سبک نومونـه او ویـی ډېـر دود شـوی دی (۴: ۷۱).

د پښتو ادبیاتو ګرده څېړونکي او پوهـان پـه دې عقیـده دي، چـې د هنـدي سبک بنسټهونه، په پښتو شاعرۍ کـې تـر هرڅا د مخه عبدالحمید مومند دود کړي دي او زیار یې ایستلی دی. د دغـه ادبـي سبک لـه غوښتنو سره سم، خو د اعتدال د حد په ساتلو سره، خپله شاعري عیـاره کـړې ده. د دې سبک لـه ځینـو ځانګړنو لـه خپلـولـو سـره سـره، حمیـد د خپـل شعر جولـه پښتني وساتله او دا پـه دې مانـا، چې ده پـه دې برخـه کـې منـځلاری وو او په منځني ډول یې د هندي سبک بنسټهونه خپل کړل (۱۳: ۳۰۹).

ادبپوهانو د هندي سبک سترې ځانګړنې داسې ښوولي دي:

۱ – د دغه سبک تابع آثار زیاتره ابهام او پېچلتیا لري.

۲ – د دغه سبک خاوندانو د خپلو پخوانیو شعري دودونو په پرتله، نویو مضامینو او د تازه فکر د پیداکولو خواته پام کړی دی.

۳ – ایجاز د دې سبک بله ځانګړنه ده. د دغه سبک شاعران ډېرې خبرې په لنډو ویناوو کې څرګندولای شي.

۴ – دقیقو تشبیهاتو او ځانګړو استعارو په دې شعرونو کې ځانګړې وده موندلې ده.

۵ – د هندي سبک پیرو شاعران د خپلو شعرونو د هر شعر په مسرو کې تناسب ساتي. د تقابل، مراعات النظیر، مدعا و مثل او حسن تعلیل د ادبي صنایعو په پاللو کې ډېر پیاوړي دي.

۶ – د دې سبک په شعرونو کې متلونه، ګړنې او سیمه ییز ژبني توکي ډېر کارېږي.

۷ – د دې سبک شعرونه د یو ځانګړي آهنګ او لحن (غاړې) لرونکي دي.

۸ – د دې سبک غزلې زیاتره د مینې پر محور چورلي، حال دا، چې تر دې سبک د پخوانیو شاعرانو په شعرونو کې بېلابېل موضوعات څرګند شوي دي . د دې سبک غزلې ځینې موضوعي بېلتون لري او همغږي پکې نه لیدل کېږي.

۹ – د هندي سبک پیرو شاعران زیاتره د نکته سنجۍ او مضمون تراشۍ په فکر کې وي او د شعر دودېزو آرونو ته دومره پام نه کوي. د غزلو د بیتونو ډېروالی او د قافیې د تورو تکرار او نور د هندي سبک په پیروۍ رامنځته شوي شعرونو کې لیدل کېږي .

۱۰ – افراط، تفریط، اغراق او مبالغه د هندي سبک په تابع شعرونو کې ډېره لیدل کېږي (۱۴: ۲۱۴، ۲۱۵) .

سید محی الدین هاشمي د هندي سبک ځانګړنې داسې راپېژني:

www.melitahrik.com
0777 400 116

۱ - د نویو او بکرو خبرو لپاره هڅه.
۲ - مضمون پنځونه (آفریني).
۳ - د لفظي او معنوي صنعتونو په ډېرې کارونې سره د وینا پېچلتیا او کړکیچ.
۴ - په مبالغه کې غلو او افراط.
۵ - د مضمون او تشبیه د رامنځته کولو لپاره له چاپېریال او شاوخوا څخه ګټنه.
۶ - د ارسال المثل صنعت ډېره کارونه.
۷ - د تخیل زیاته ژورتیا (۱۱: ۹۵).

کوم څه، چې تر ټولو د مخه د حمید بابا په شعرونو کې د پام وړ دي، دادي:
۱ - حمید د هندي سبك پیرو دی او د دې سبك یو ستره ځانګړنه دا وه، چې شاعر به په شاعرانه دنیا کې د عشق یوه افسانوي نړۍ جوړوله او د هغې په بیان کې به یې ډول ډول خیال بافي کوله. د غزل په ډېره برخه کې به د معشوقې د سترګو، بڼو، وروځو او قد ستاینه کېده. شاعر به د سترګو په ګولیو لګېدلی یا به د بڼو په غشو ژوبل شوی وو او یا به د بېلتون په اور لولپه وو. خو هغه داسې یو شاعر نه دی، لکه د دې سبك نور لاروي، چې د مضمون مانا او موخه په الفاظو کې نغاړي او په مشکل سره ترې مانا اخېستل کېدای شي لکه کاظم خان شیدا.
۲ - د حمید بابا د شعرونو بله ځانګړنه داده، چې هغه د خپل مطلب او مدعا د اثبات لپاره له ارسال المثل څخه کار اخلي. البته نور ادبي او هنري صنایع، لکه تلمیح عارفانه تجاهل حسن تعلیل، استعارې، تشبیه او کنایې کارونه هم د ده د هنر غوره ننداره ده .

www.melitahrik.com
0777 400 116

۳ – د حمید د شعرونو بله ځانګړنه داده، چې هغه ته د دغې دورې د نورو شاعرانو پرخلاف کارېدلي تشبېهات ښه نه ایسي او هڅه کوي، چې ډېر نوي او ابتکاري تشبېهات او استعارې بیاموميي او همدارنګه هغه تشبېه او استعارې په خپلو شعرونو کې ځای کړي، چې په پښتني چاپېریال کې دود دي او پښتانه ورسره اشنایي لري.

۴ – د حمید په شعرونو کې نه یواځې نازك خیالي، نادر تشبېهات، استعارې، مبالغې او نورې ادبي پسولنې او یا د شاعرۍ دودیزو نومونو او سېمبولونو، لکه (بلبل، آهو چشم مجنون، لیلا، پتنګ، شمه، شیرین او فرهاد) دود مونډلی دی ، بلکې د ده د شعرونو بله غوره ځانګړنه داده، چې هغه د ټولنې له ښو او بدوسره سیده اړیکی لري او د پندونو او وجیزو ترڅنګ داسې شعرونه هم لري، چې د ټولنې هر وګړي ته داسې ټولنیزه لارښوونه کوي، چې بنسټ یې پر کار باندې ولاړ وي (۵: ۲۶۹– ۲۷۱).

www.melitahrik.com 0777 400 116

ترنګ څه ته وايي ؟

ترنګ هغه ژبنی یوون دی، چې دوه یا له دوو ډېر ژبني یوونونه، ویي او توکي سره ونښلي او یوویی او یا یومانیز جوړښت ترې جوړ او ځانله مانا وښندي (۳: ۲۹).

ترنګ د هغو دوو یا ډېرو (خپلواکو او ناخپلواکو) ویيونو او ګړونو یو ځای کېده دي چې رغنده توکي يې يو له بله سره پښوييز اړیکی ولري یا د دوو یا ډېرو خپلواکو او ناخپلواکو ګړونو غونډ دی، چې برخې يې يو له بل سره پښوييز اړیکی ولري. د ترنګونو د څېړنې او لوستنې څخه داسې څرګندېږي، چې ترنګونه د مانا او جوړښت له مخې بېلابېل ډولونه لري.

د ترنګ ځانګړنې:

۱ - ترنګ له دوو یا ډېرو خپلواکو او ناخپلواکو ګړونو او ويیونو څخه جوړېږي.

۲ - په ترنګ کې یوویی د بل تابع ګرځي.

۳ - په ترنګ کې د ويیونو ترمنځ غونډله پوهيز اړیکی ټینګېږي.

۴ - ترنګ تر ویي پراخ او ترښتي مانا څرګندوي.

۵ - د غونډلې او ترنګ ترمنځ توپیر او بېلوالی اړین دی (۱: ۳۹،۴۱).

د ترنګ ډولونه:

په پښتو کې ترنګونه لومړی په دوو ډلو وېشل کېږي، چې هره ډله بیا نورې برخې لري، هغه دوې ډلې دادي:

الف ـ نوموال ترنګونه:

هغه ترنګونه دي، چې د ترنګ آره او بنسټېزه برخه يې نوم وي او دغه ترنګونه په غونډله کې د ایښي او په نوموالـه غونډلـه کې د ایښوني په برخه کې راځي.

نوموال تړنګونه دا لاندې ډولونه لري:

۱ - تولي تړنګونه:

دا هغه تړنګونه دي، چې د يو نوم اړوندتيا بل نوم يا نومځري سره شوې وي. د پښتو ژبې په توليزو تړنګونو کې يو تولنومی او بل تولنوم راځي.

تولنوم له تولنومي څخه وروسته راځي. جوړښت يې په دې ډول دی:

تولوييکی (د) + نوم + نوم، د + تولنومی + تولنوم: د کابل ښار

تول تړنګ د مانا له مخې د لاندې موخو لپاره راځي:

- د تول او تړاو لپاره: د ښوونځي نجونې.
- د ځانګړتيا لپاره: د کندوز خټکي.
- د ورته والي لپاره: د سترګو تور، د عقل لاس.
- د څرګندتيا لپاره: د ازادۍ څلی.
- د ظرفيت لپاره: د تېلو بوتل، د اوبو ګيلاس.
- د وړتوب لپاره: د دوستۍ وړ.

۲ - ستاينوم تړنګونه:

دغو تړنګونو ته، چې په عامه توګه ستاينوم تړنګونه وايي، هغه تړنګونه دي، چې د يو نوم يا نومځري د اکر څرنګوالی د ستاينوم له لارې څرګند او وښوول شي، لکه: ښکلی ښار، زيړ ګل....

په پښتو کې ستاينوم تړنګونه داسې جوړېږي:

(ستاينوم + نوم) (نوم + نوم) (نوم + ستاينوم) (نوم + کړول) (نوم + کړ ســتاينوم)

(ستاينوم + ستاينوم)

۳ - شمېر تړنګونه:

www.melitahrik.com 0777 400 116

هغه ترېنګونه دي ، چې له شمېر او نوم یا شمېرنوم او شمېرلي څخه رغېدلي وي. جوړښت يې داسې دی: شمېرنوم + نوم.
په پښتو ژبه کې شمېرنوم له خپل شمېرلي څخه مخکې راځي، لکه: دوه قلمونه، یو کور پینځه خونې.

۴ - کړول ترېنګونه:

هغه ترېنګونه دي، چې د جوړښت بنسټي او آر توکي يې کړولونه وي. دا ترېنګونه د بېلابېلو مانااوو د څرګندونې لپاره له ځینو نورو ویپونو (تېنګار، شمېرنوم، نوم سربلونه او اوستربلونه) سره یو ځای کېږي او ټول ترېنګ یې د کړول په توګه په غونډله کې کارېږي او په لاندې بڼو جوړېږي:

الف - کړول + کړول = کړول ترېنګ، لکه: هلته دلته، ښکته پورته، لاندې باندې او نور.

ب - نوم + نوم = کړول ترېنګ، لکه: غرونه غرونه، ځولۍ ځولۍ، کوټې کوټې، دلۍ دلۍ.

ج - ستاینوم + ستاینوم = کړول ترېنګ، لکه: پټ پټ، غټ غټ، نیم نیم ، لوی لوی.

د - شمېرنوم + شمېرنوم = کړول ترېنګ، لکه: پینځه پینځه، یو یو، شل شل.

ه - شمېرنوم + شمېرنوم + نوم = کړول ترېنګ، لکه: یو دوه ورځې، دوه درې قلمونه.

و - ستاینوم + کړول = کړول ترېنګ، لکه: ډېر نږدې، ډېر ژر.

ز - نومځری + نومځری = کړول ترېنګ، لکه: څوك څوك، کوم کوم.

ح - ستاینوم + ستاینوم = کړول ترېنګ، لکه: ډېر ښه، ډېر هوښیار.

۵ - تېنګار ترېنګونه:

www.melitahrik.com 0777 400 116

په پښتو کې دا ډول ترنګونه له دوه همغږو او هممانیزو وییونو څخه رغېدلي دي. درې ډولونه لري:

١ – چې یو ویی په ترنګ کې کټ مټ بیا راشي.

٢ – چې یو ویی په لږ بدلون سره بیا راشي. لکه: ډز ډوز، ټک ټوک، درب دروب، سم دم.

٣ – چې په دویم ویي کې دلومړي توري پرځای (م) (پ) (ب) یا (و) راوړل شوي وي لکه: غنم منم، خړپړ، پتې متې.

٦ – وییك ترنګونه:

دې ته ځکه وییك ترنګ وایي، چې له وییکو او نومیز مرکز څخه جوړ شوي وي. په دې ترنګونو کې نومیز مرکز، نومځری، ستاینوم یا کوم بل نومیز ترنګ وي. په دې ډول ترنګونو کې وییکي له نوم څخه وروسته او هم د مخه کارېدای شي، لکه: په کور کې، تر کابل پورې او نور.

ب – کړ ترنګونه:

هغه ترنګونه دي، چې ستره مرکزي او آره برخه یې کړونه وي. دغه ډول ترنګونه تر ډېره په غونډله کې د ایښوني برخه جوړوي.

کړ ترنګونه پښوییزه مانا هم څرګندوي او په ځانګړې توګه یوه غونډله هم ګڼل کېدای شي.

په پښتو کې کړ ترنګونه په لاندې ډول جوړېږي:

- نوم + کړنومی = کړ ترنګ، لکه: کتاب لوستل، لیک لیکل، په لار کې درېدل.
- کړنومی + کړ = کړ ترنګ، لکه: غوښتل کوم، رټل کوي او نور.
- کړول + کړ ترنګ = کړ ترنګ، لکه: عادلانه چلند کول.
- نوم + مرستیال کړ = کړ ترنګ، لکه: انسان یم.
- ستاینوم + مرستیال کړ = کړ ترنګ، لکه: جوړ یم.
- کړول + مرستیال کړ = کړ ترنګ، لکه: لرې یم، نږدې یم.

www.melitahrik.com
0777 400 116

- شمېرنوم + مرستيال کړ = کړ ترنګ، لکه: يوه ده، دوې دي.
- د يم، وم. مرستيال کړونه + کړونه يا کړ ستاينوم = کړ ترنګ، لکه: راغلـــــــــــــــــــــــــــي يـــــــــــــــــــــــــــــــــم ګرځېدم، راغلی وم، ګرځېدلی يم .

لنډه دا، چې په دې برخه کې د پښتو ژبې ډېر کړوال جوړښتونه کړ ترنګونه جوړولای شي. د ټولو بېلګې راخېستل د دې لنډې تنګې ليکنې پـــــــــــــه اډانـــــــــــــــه کـــــــــــــــــــــې نـــــــــــــــــه ځايېږي (۱۲: ۷۴ - ۷۷).

غونډ يا ترنګ د غونډلې د آرو او يا مرستيالو ټوکونو (نومونو، کړونو او ستاينوميزو کړولونو او وييکو) يو سست وييغونډ يا ترنګ دی. داسې چې رغنده توکي يې سره خپلمنځي پښوييز اړيکي پالي او شننوړ دي، خو د غونډلې دننه د يوه يوون يا واحد (Syntagm or Tagmeme) په توګه ناشنوني بلل کيږي او له نورو رغندو يوونو(Components or Constituents) سره يې پښوييز تړاو شتوالی لري. نه دا چې هر رغنده ټوك يې دغه راز اړيکي پرکار واچوي. په بله ژبه، يو عادي غونډ له ترښتي پلوه يو سست ترنګ بلل کيږي او هغه دا، چې رغنده ټوکونه (کړونه، وييونه او وييکي) يې په خپل منځ کې د پښوييز ادلون بدلون منونکي دي. هم د نحوي توکو لکه تولي سربل (د) او داسې نورو توکو د خونديېښې او هم د اوډون او سمون، پېر د اغېزمننې له مخې. هر ګوره، خج،آهنګ او نور بشپړاند " نازنځيري " توکونه يې سره زياتره يووالی لري او پر هماغه غوره يا وروستي توك يې ټيکاو مومي (۶: ۲۲۳).

په شعري کره کتنو کې دا زياته دود ده، چې وايي: پلاني شاعر خورا ښه او ښـــکلي ((ترنګونه)) هم کارولي دي. په دغه تړاو استاد اسدالله غضنفر ليکي: په ترنګ کې چې له دوو ياتر دوو له ډېرو وييونو رغېږي، يوه نوې مانا

مومو. ترېنګونه پر څلورو ډولونو وېشلای شو: تولي، ستایوال، ورتنیز (تشبیهي)او استعاري ترېنګونه. د پښتو پخوانو شاعرانو به ترېنګونو ته ډېر پام نه کاوه. په شلمه پېړۍ کې د هنر دې اړخ ته پام وشو.

دلته ((ترنګ)) د وییپوهنې او بیا وییرغاونې(Word formation) په جاج نه، بلکې د غونډله پوهنې(نحوې) په جاج کارول کېږي او له همدې اړخه د ژبپوهنې په نومونه کې نحوي ترېنګونه ، په بله وینا ، غونډونه (عبارتونه، فقرې) بلل کېږي. په دې توګه لومړي ډول ته (غونډله پوهیز یا نحوي ترنګ) ویل کېږي او دویم ډول ته (وییز یا لغوي ترنګ). لومړی ډول د دوو یا زیاتوویونو او وییکو یوه ټولګه ده، چې په یوه غونډله کې د یوه شننوړ او ونجوړ یوون په توګه یو ټاکلی پښوییز او مانیز چار پرځای کوي، په نورو ټکو، یوه غونډله لومړی پر غونډونو وېشل کېږي، لکه (سپوږمۍ او زمری، د مازیګر پر درېو بجو په ملي بس کې، یوه ستراډبي بنډارته، ځي) غونډله. وییز ترنګ بیا له دوو یا زیاتو وییونو او وییکو څخه داسې رغښت مومي، چې نه یواځې شننوړ او ونجوړ نه وي ، بلکې پر دې سربېره یې بېلابېل رغنده توکي له غونډله پوهیز پلوه د یوه یواځیني خج او (پېر: آر، اوښتي) اړوند تابع وي، لکه: پیمخی، سترګوړی، تمځی، ژبپوهنه، کتنپلاوی، له اوښکو ډکې سترګې، ژب- ساپوهنه....

په دې لړکې شعري غونډونه یا ((ترېنګونه)) هم د نورو غونډونو غوندې تر هرڅه له مخه د اړوندو غونډلو د یوونونو په توګه، د جولیز، غونډله پوهیز جوړښت، چار و مانا له مخې په پام کې نیول کېدای شي او هله بیا له شعري- هنري پلوه ؛ او داچې له آره غونډله پوهیز غونډونه دي، نو اړینه نه ده، چې تل دې رغنده توکي یواځې خپلواك وییونه وي، بلکې لکه له مخه چې ورته نغوته وشوه، ناخپلواك هغه (وییکي: د ، له، په، پر، تر، سره، لاندې باندې، کې، پورې، پسې او...) هم رانغښتای شي او په

www.melitahrik.com 0771400116

دې لړ کې د همدغو څلورګونو ترنګونو((توالی اضافات)) چې په دوديزو ادبي فنونو کې ويار بلل کېده، اوس يې په ښېګڼو کې شمېرل کېږي.
دادی، دلته يې څو بېلګې وړاندې کېږي:
برندې سترګې، لکه: د اسمان ستورې، په سترګو سترګو کې، پر بلې ولاړه نجلۍ، سر پر زنګون، د وختو د اسوېلو تر سيوري لاندې، پر وربښمين بستر د ناز، د لمر په څنو کې، د ښېراز باور ګوګل، د ګل او بلبل په ژبه، بادونو لولنګرو، د کرلو پرندو وينو د ګلمينو ګلبڼونه د سپېدو د خزانزمولو سپېدارونو شنه خوبونه.
هرګوره،استاد غضنفر شعري ترنګونه په څلورو نومېرلو(مشخصو) ډولو تـــــــــــــــــــــــــولي، وصـــــــــــــــــــــــــفي تشبيهي او استعاري هغو کې رالنډ کړي، چې هغه هم د نوموالوغونډونو يوه برخه رانغاړي.که نه يواځې په نوموالو کې تولي داپېنځه ډوله دي همداسې توصيفي، بدلي، عددي، متممي قيدي... او ورپسې فعلي ډولونه هم همداسې درواخله .
په هره توګه، د ترنګونو هماغه ساده ډولونه هم ، چې د دوو خپلواکو(ساده يا مشتقو) وييونو تر څنګ له تولي(د) پرته پکې نور وييکي دومره برخه نه اخلي، تر يووستويو وييونو څخه د شعري انځورونو (اېماژونو)، په ټوليز جاج، د ((شعريت)) لپاره ښه ترا لياره هوارولای شي او د ژبني پوتنسيال د آر له مخې يې زېږون ناپايه (نامحدوده) دی، په بله وينا ، شاعر يې له اړتيا سره سم هرڅومره ډېر رامنځته کولای شي او هېڅکله له تنګسې سره نه مخا مخېږي.
استاد غضنفر هڅه کړې، د جيلاني جلان د شعر دارزونې په ترڅ کې هماغه څلور ډوله رابرسېره کړي:

د مازيګر په (پر) زېړ جبين به ګل ګل وکړل شي
دا ځوان ګودر به اوس د نجونو په مذهب غرېږي

دلته زیړ جبین وصفي تړنګ دی. د مازیګر زیړ جبین، استعاري تړنګ دی. ځوان ګودر هم استعاري تړنګ دی. مانا داچې ګودر له انسان سره تشبېه شوی دی. بیا د تشبېه یو اړخ یاني مشبه به (چې دلته انسان دی) حذف شوی او یواځې یوه ځانګړنه یانې ځواني یې یاده شوې ده او د نجونو مذهب تولي تړنګ بولو، ځکه مذهب تولنوم او نجونې تولنومی دی.

متل دی وایي، د شال او شړۍ نه سره کېږي، خو په پکتیا کې شړۍ ښکلی او رنګین لباس دی. جلان وایي:

دې ته سور غرور هم ګونډه ماتی شي، سجدې کوي
دا د پسرلي شړۍ د لمر په (پر) اوږو ښخه ده

دلته سور غرور وصفي تړنګ (غرور) ستایلی او (سور) ستاینوم دی او د لمر اوږې استعاري تړنګ دی. د ښاغلي جلان شاعري له استعاري تړنګونو مالامال ده. د دې تړنګونه کابو تول د ده خپل دي.

ژبپوهان وایي، چې په ځینو ژبو کې تړنګ جوړول اسانه دي، خو په ځینو نورو کې اسانه نه دي.... جلان د نوي انځور د جوړولو لپاره، د مانا رسولو لپاره او بل د تناسب لپاره تړنګونو ته مخه کوي. دی وایي:

زموږ د کلي له اسمانه هر چا کړې ولجه
چا ترینه لپو کې سپوږمۍ وړې چا لمر وړی دی

دلته د کلي د اسمان تړنګ په ورپسې مسره کې له لمر و سپوږمۍ سره هم د انځور په بشپړولو کې برخه اخلي، هم تناسب زېږوي.

دا خبره چې تړنګ جوړول په پښتو کې د نورو ژبو اوبیا پارسي هومره اسان نه دي، سمه نه ده، ځکه، لکه پر همدې ځپرکي چې رڼا واچول شوه، هره ژبه ((یو ناپایه رغاونیزه وړتیا او پوتنسیال لري))، دا بېله سکالو ده، چې په پښتو او بیا شعر و ادب کې له دغه پټ توانه د نورو او بیا پارسي ژبې هومره کار یا ګټه اخیستل شوې نه ده! (۷: ۲۶۱- ۲۶۴).

www.melitahrik.com 0777400116

د حمیدبابا د ژوند ، شاعرۍ اوشاعرانه ترڼګونو په اړه د لنډو مالوماتو له وړاندېینې وروسته خپلې اصلي موضوع ته ورځو چې په لاندې ډول ده:

د حمیدبابا په شعرونو کې شاعرانه ترڼګونه

- وربې سترګې:

په پورتني ستاینوم ترڼګ کې (وربې) ستاینوم او (سترګې) ستایلی دی.

همدارنګه د (عشق مې) په تول ترڼګ کې (د) تولوییکی (عشق) تولنومی (مې) تولنوم دی. په لاندې بیت کې یې وګورئ :

که مې نه زمویې په ویار د وربو سترګو
مې د عشق په میخانه کې د مجاز را

(۱۰ : ۱)

- د عشق کبر وناز:

په پورتني تول ترڼګ کې (د) تولوییکی (عشق) تولنومی او (کبر و ناز) تولنوم دی. په لاندې بیت کې کارېدلی:

چې مې نه وي سرکوزی چاته بې ښکلو

www.melitahrik.com 0777 400 116

له دولته د عشق هسې کبر و ناز را
(۱۰: ۱)

- د ګړۍ مېلمنه ورا:

په پورتني ترېنګ کې (مېلمنه ورا) ستاینوم ترېنګ دی (مېلمنه) ستاینوم او (ورا) ستایلی. ټول (د ګړۍ میلمنه ورا) ټول ترېنګ دی (د) تولوییکی (ګړۍ) تولنومی او (مېلمنه ورا) تولنوم دی.

بېهوده یې زړه ترې په ډنګ پورې
د ګړۍ میلمنه ورا ده دا دنیــــا
(۱۰: ۴)

- د هلکو تماشا:

په پورتني تول ترېنګ کې (د) تولوییکی (هلکو) تولنومی او (تماشا) تولنوم دی.

مناسب نه دي ورتله د لویو خلکو
د هلکو تماشا ده دا دنیا
(۱۰: ۴)

- د عشق لاعلاج رنځ:

په پورتني ترېنګ کې (لاعلاج رنځ) ستاینوم ترېنګ دی (لاعلاج) ستاینوم (رنځ) ستایلی. همدارنګه ټول ترېنګ تولي هم دی (د) تولوییکی (عشق) تولنومی او (لاعلاج رنځ) تولنوم دی. بلخوا، تشبیهي ترېنګ هم دی (عشق) مشبه (لاعلاج رنځ) مشبه به او ګډه ستاینه یې (د درملنې او علاج نشت) دی. د (بې دمه بې جړې منګور) په ستاینوم ترېنګ کې (بې دمه او بې جړې) ستاینومونه او (منګور) ستایلی دی.

دا د عشق لاعلاج رنځ دی نه پوهېږم
که بې دمه بې جړې منګور دی دا
(۱۰: ۶)

- د عشق سیاه رویي:

په پورتني تول ترڼګ کې (د) تولوییکی (عشق) تولنومی او (سیاه رویي) تولنوم دی. د (کښېدي انځور) په تول ترڼګ کې (د) تولوییکی (کښېدې) تولنومی (انځور) تولنوم دی.

هېڅ د عشق په سیاه رویۍ مه زهیرېږه
د ژوندون د کښېدي انځور دی دا
(۱۰: ۶)

- د زړګي ولې / ولۍ:

په پورتني تول ترڼګ کې (د) تولوییکی (زړګی) تولنومی (ولې/ ولۍ) تولنوم دی. بیا یو استعاري ترڼګ دی (زړګی) قرینه (ولې) مستعارمنه (ړګونه) مستعارله او (اوږدوالی، نری والی، جوړښت او نهیلي) وجه جامع ده. بلخوا (د زړګې ولۍ ربېل کېدل) یوه ګړنه او مانا یې (زحمت او کړاو رسېدل او ځورېدل) ده. د (کرېږ وروځې) ستاینوم ترڼګ کې (کرېږ) ستاینوم او (وروځې) ستایلی دی.

چې ربېي مې بې صرفې د زړګي ولې
کرېږ وروځې دي د یار که لور دی دا
(۱۰: ۶)

- د عشق تور:

په پورتني تول ترڼګ کې (د) تولوییکی (عشق) تولنومی او (تور) تولنوم دی. د (سرتورېدل) ترڼګ یوه ګړنه ده، د نارینه لپاره د (سپکاوي او شرمېدو) او د ښځو لپاره د (کونډتون او بې مېړه کېدو) په مانا ګړنه، بلکې انګېرنه ده.

که سرتور د عشق په تور شې مه شرمېږه
د جمله بدیو سر پېغور دی دا
(۱۰: ۶)

- د تورو سترګو تور:

www.melitahrik.com 0777 400 116

په پورتني ترړنګ کې (تورې سترګې) ستاينوم ترړنګ دی (تور) ستاينوم او (سترګې) ستايلی ، ټول ترړنګ تولي دی (د) تولوييکی (تورې سترګې) تولنومی او (تور) تولنوم دی. بلخوا دا يوه ګړنه او مانا يې (محبوب ، معشوقه) ده، ورسره بله انډول ګړنه (د زړه سر) ده.

چې په تله د سر و مال راځخه نه ځي
واقعي د تورو سترګو تور دی دا
(۱۰: ۶)

- د عشق غم:

په پورتني تول ترړنګ کې (د) تولوييکی (عشق) تولنومی او (غم) تولنوم دی.

چې يې زه له خپله غمه په امان کړم
د عشق غم دی که زما غمخور دی دا
(۱۰: ۶)

- د ښادۍ ستر پوښي:

په پورتني تول ترړنګ کې (د) تولوييکی(ښادي) تولنومی او (ستر پوښي) تولنوم دی.

داچې ژاړي عاشقان ظاهر له غمه
د ښادۍ ستر پوښي کاندي په دا
(۱۰: ۷)

- بې وياره وصل:

په پورتني ستاينوم ترړنګ کې(بې وياره) ستاينوم او (وصل) ستايلی دی.

چې ادا کا ورته يار بې وياره وصل
ځان ته وايي عاشقان هاله ادا
(۱۰: ۷)

- د سمنبر پټون:

په پورتني تول ترړنګ کې (د) تولوييکی (سمنبر) تولنومی (پټون) تولنوم

www.melitahrik.com 0777 400 116

دی، بیا ورتنیز یا تشبیهي ترړنګ دی (سمنبر) مشبه به (پټون) مشبه (جوړښت ، پوستوالی او نرموالی) یې ګډه ستاینه ده.

چې شبنم غوندې شبګیر واخېست په سر ما
کېښود سر په پټانه د سمنبر ما
(۱۰: ۸)

- د حاتم د داد نغمه:

په پورتني تول ترړنګ کې (د) تولوییکی (حاتم او داد) تولنومی او (نغمه) تولنوم دی. بلخوا، استعاري ترړنګ هم دی (داد) قرینه (نغمه) مستعارمنه او (اوازه، خبرې) مستعارله دی. په همدې بیت کې د (غوږ درنول) ګړنه هم شته چې مانا یې (د چا خبره اورېدل) ده. د (صبر ګوهر) په تول ترړنګ کې (د) تولوییکی (صبر) تولنومی او (ګوهر) تولنوم دی. بلخوا، یو استعاري ترړنګ هم دی (صبر) لوازم (ګوهر) مستعارمنه او (ثمره) مستعارله دی.

د حاتم د داد نغمه وربانـدې ناورم
چې درانه کړه غوږ د صبر په ګوهر ما
(۱۰: ۸)

- د زړه سترګې:

په پورتني تول ترړنګ کې (د) تولوییکی (زړه) تولنومی (سترګې) تولنوم دی. بلخوا (د زړه په سترګو کتل) ګړنه او مانا یې (په ځیرتیا او دقت چاته لیدل) ده. همدارنګه د (زړه سترګې کېدل) بله ګړنه او مانا یې (ډېر ګران او خوږ، زړه ته رانږدې) ده.

د دنیا اهل دول د زړه په سترګو
واړه ولید تر ځان خوار و بتر ما
(۱۰: ۸)

www.meltahrik.com 0777 400 116

• د ترکو منګولې:

پـه پـورتني تـول ترنـګ کـې (د) تولـوییکی (ترکـو) تولنومی او (منګـولې) تولنوم دی. د (پر زړه ګرځېدل) ترنګ ګڼه او مانا یې (یو څوك یا څه یادېدل، په زړه ورېدل) ده. د (حنا لړمون) شعري ترنګ کې (د) تولوییکی (حنا) تولنومی (لړمون) تولنوم دی.

چې منګولې یې د ترکو په زړه ګرځي
ډوب په وینو کې لړمون شه د حنا
(۱۰: ۹)

• د عشق تېغ:

پـه پـورتني تـول ترنـګ کـې (د) تولـوییکی (عشـق) تولنـومی (تېغ) تولنوم دی، بیا تشبیهي ترنګ دی (عشق) مشبه او (تېغ) مشبه بـه او ګډ صفت یې (ځورول، په عشق او تېغ خوږلو کې د یو درد احساس) دی. په لاندې بیت کې یې وګورئ :

چې یې زړه د عشق په تېغ سوری سوری شي
لاعلاج کاندي فریاد لکه سُرنا
(۱۰: ۹)

• د خلوت عزیزان:

پـه پـورتني تـول ترنـګ کـې (د) تولـوییکی (خلـوت) تولنـومی او (عزیـزان) تولنوم دی. د (ترکو کندی) بـل تـول ترنـګ دی چې (د) تولوییکی (ترکو) تولنومی او (کندی) تولنوم دی. (زړه بدېدل) ترنګ ګڼه او مانا یې(خپه کېدل، خوا بدېدل) ده.

د خلوت له عزیزانو مې زړه بد شه
ځان مې وشماره د ترکو په کندي بیا
(۱۰: ۹)

www.melitahrik.com 0777 400 116

- د خط اره:

په پورتني تول ترڼګ کې (د) تولوييکی (خط) تولنومی او (اره) تولنوم دی. بلخوا تشبيهي ترڼګ هم دی (خط) مشبه (اره) مشبه به او ګډه صفت يې (يو ډول اغېز) دی.

وابه نه ړوم نور مخ له ساده رويو
که د خط اره مې کښېږدي په تندي بيا
(۱۰: ۱۰)

- د عشق طاعونی رنځ:

په پورتني تول ترڼګ کې (طاعوني رنځ) ستاينوم ترڼګ (طاعوني) ستاينوم او (رنځ) ستايلی دی (د) تولوييکی (عشق) تولنومی او (طاعونی رنځ) تولنوم دی. همدارنګه تشبيهي ترڼګ هم دی (عشق) له (طاعوني رنځ) سره تشبيه شوی دی (عشق) مشبه (طاعونی رنځ) مشبه به او (سرغړونه، ظلم او ستم) يې ګډه صفت دی.

چې د عشق طاعونی رنځ د حميد مل شو
ژر به ښخ شي په هديره کې د ماشو
(۱۰: ۱۰)

- د ګوندی زړه:

پورتنی ترڼګ تولي دی (د) تولوييکی (ګوندي) تولنومی او (زړه) تولنوم دی.

د ګوندی زړه ترېنه صبر کړه ناصحه !
له رندی سره حميد شه سوګندي بيا
(۱۰: ۱۰)

- د زړه سترګې، غوږ:

په پورتني تول ترڼګ کې (د) تولوييکی (زړه) تولنومی (سترګې او غوږ) تولنوم دی.

ستور د سر په سترګو غوږ اروي هم ويني

www.melitahrik.com 0777 400 116

سترګي غـوږ بـويـه د زړه بينـا شنـوا

(۱۰: ۱۱)

- د بڼو غشي:

په پورتني تول ترڼګ کې (د) تولوييکی (باڼه/ بڼو) تولنومی (غشي) تولنوم دی. همدارنګه دا ترڼګ تشبيهي هم دی (باڼه) مشبه (غشي) مشبه به او ګډ صفت يې (جوړښت او د اغېز يورنګي) ده. په لاندې بيت کې يې وګورئ :

که هر څو د بڼو غشي کاږه ولي
يو له نښې د زړه نه درومي خطا

(۱۰: ۱۲)

- توبه په تندي ماتېدل:

د پورتنۍ ګړني مانا (ټکنی کېدل، پښېماني) ده.

سل توبې کا د زاهد په تندي ماتې
پرې به نږدي په شېخۍ کې څه ويسا

(۱۲: ۱۰)

- د محبت ناکردې:

پـه پـورتني تـول ترڼـګ کـې (د) تولـوييکی (محبت) تولـنومی او (نـاکردې) تولنوم دی.

نـاکـردې د محبت وسـړې ورکـا
په يوه لاس کې پياله په بل همسا

(۱۰: ۱۳)

- د پرهېز پخته کاري:

پـورتنی ترڼـګ تـولي دی (د) تولـوييکی (پرهـېز) تولنـومی او (پخـتـه کـاري) تولنـوم دی. د (عشـق زورمنـدي) تـول ترڼـګ کـې (د) تولـوييکی (عشـق) تولنومی او (زورمندي) تولنوم دی.

www.melitahrik.com
0777 400 116

د پرهېز پخته کاري شوه راته خامـه
چې د عشق په زورمندۍ شوم شناسا
(۱۰: ۱۳)

- کاږه بانه:

په پورتني ستاينوم ترنګ کې (کاږه) ستاينوم او (بانه) ستايلی دی.

زه حميد کږو بڼو د ترکو غوښ کړم
په نصيب خطا ګوزار لګي رسا
(۱۰: ۱۳)

- آهو چشمه:

پورتنی ترنګ يو ترښتي ستاينوم دی، په لاندې بيت کې ستايلی هغه دی، چې د هوسۍ په څېر سترګې لري. خو په شعر کې څرګند نه ښکاري.

(زړه وړل) ترنګ پکې ګړنه او مانا يې (مينېدل او عاشقېدل) ده.

آهو چشمو وړی زړه که هر څو بولم
نـه منـي لکه آهـو بلـل زمـا
(۱۰: ۱۳)

- ګلرخ:

په پورتني ترنګ کې (ګل) له (رخ) سره تشبيه شوی (ګل) مشبه به او (رخ) مشبه دی. ګډ صفت يې (ښکلا) ده .

چې مې خيال شته د ګلرخو په ليمو کې
ګل ته نه دي مناسب کتـل زمـا
(۱۰: ۱۴)

- د ښکليو در:

پـورتنی ترنګ تـولي دی (د) تولـوييکی (ښـکليو) تولنومی او (در) تولنـوم دی.

مرم که ژوم سر زما ، د ښکليو در دی
نشتـه ځـای بې دغـه دره بل زما
(۱۰: ۱۴)

www.melitahrik.com 0777 400 116

- د ناکسو تروه ترخه:

په پورتني تول تړنګ کې (د) تولوییکی (ناکس) تولنومی او (تروه، ترخه) تولنوم دی. ددې ترڅنګ (تروه ترخه وړل) ګړنه او مانا یې (سپکې سپورې اورېدل، سرکوزول) ده.

ورې هزار تروه ترخه د ناکسانو
وایه ولې په یوه نمړی حلـوا
(۱۰: ۱۵)

- لاس تر زنې کېدل:

د پـورتنی ګړنې مانـا (نهیلـی، هـېښ و حیـران) ده. همدارنګـه د (لاس اوږدول) ګړنې مانا (ګدایي او سوالګري) ده.

چې په سوال اوږدوې لاس چاته حمیده !
ښــه یې وړی لاس تــر زنـې بې نـوا
(۱۰:۱۶)

- بې ادبه سترګې:

په پورتني ستاینوم تړنګ کې (بې ادبه) ستاینوم او (سترګې) ستایلی دی. د(وچولی غوټه کول) ګړنې مانا (قهرېدل، غوسه کېدل، تندی ترېوول) ده.

هېڅ ادب مې بې ادبه سترګې ناخلي
که هر څو کا وچولی غوټه ادیب زما
(۱۰: ۱۶)

- د غم لښکر:

په پورتني تول تړنګ کې(د) تولوییکی (غم) تولنومی (لښکر) تولنوم دی .
په لاندې بیت کې یې وګورئ :

لا مې زیات آه و فریاد د غم لښکر کا
خیژوي مې فوج په سر زما نقیب زما
(۱۰: ۱۶)

- شوخې سترګې:

www.melitahrik.com 0777400116

پورتنی تړنګ ستاینومیز دی (شوخې) ستاینوم او (سترګې) ستایلی دی.

سل ځله که قصد و کا نرګس په شوخو سترګو
هېڅ په هسکو سترګو کتی نه شي روی د ستا
(۱۰: ۱۸)

- هسکې سترګې:

په پورتني ستاینوم تړنګ کې (هسکه/ هسکې) ستاینوم او (سترګې) ستایلی دی.

سل ځله که قصد و کا نرګس په شوخو سترګو
هېڅ په هسکو سترګو کتی نه شي روی د ستا
(۱۰: ۱۸)

- د هجر غم:

پورتنی تړنګ تولي دی (د) تولوییکی (هجر) تولنومی او (غم) تولنوم دی.

غم د هجر کړم په وصل کې نابناده
په شربت کې خاورې مه شه ګول د چا
(۱۰: ۲۰)

- د مینې ډول:

په پورتني تول تړنګ کې (د) تولوییکی (مینه) تولنومی او (ډول) تولنوم دی.

له وهلو به یې شرم څوك په څه کا
چې په غاړه شي د مینې ډول د چا
(۱۰: ۲۰)

- سرې شونډې:

پورتنی تړنګ ستاینومیز دی(سرې) ستاینوم او (شونډې) ستایلی دی.

دغه واړه ستا دسرو شونډو اثر دی
چې مونده شي د یمن تاثیر له ما
(۱۰: ۲۱)

- د وفا رسم و رواج:

www.melitahrik.com 0777 400 116

په پورتني تول ترړنګ کې (د) تولوییکی (وفا) تولنومی او (رسم و رواج) تولنوم دی.

څو ترې زه رسم رواج د وفا غواړم
هومره لا راسره کړي جور و جفا
(۱۰: ۲۱)

- سپین لېمه:

په پورتني ستاینومیز ترړنګ کې (سپین) ستاینوم او (لېمه) ستایلی دی. د دې ترخنګ د (لېمه سپینېدل) ګړنې مانا (ډېره ژړا) ده. همدارنګه (توره بلا) ستاینومیز ترړنګ چې (توره) ستاینوم او (بلا) ستایلی دی. همداسې د (توره بلا پسې کول) ګړنې مانا (څوک بې ارزښته ګڼل او بې پروایي) ده.

ما په یار پسې لېمه په ژړا سپین کړه
یار په ما پسې کوي توره بلا
(۱۰: ۲۲)

- د قامت خیال:

پورتنی ترړنګ تولي دی (د) تولوییکی (قامت) تولنومی او (خیال) تولنوم دی.

هسې زه ستا د قامت په خیال تکیه کړم
هر نفس لکه موسی کړه په عصا
(۱۰: ۲۲)

- د عشق رنځ:

پورتنی ترړنګ تولي دی(د) تولوییکی (عشق) تولنومی (رنځ) تولنوم دی، بیا تشبیهي ترړنګ دی (عشق) مشبه او (رنځ) مشبه به، ګډ صفت یې (ځپل، ځورول او رنځول) دی. په لاندې بیت کې یې وګورئ :

نه سرې ورځنې مري نه ترې رغېږي
خدای دې څوک د عشق په رنځ مبتلا نه کا
(۱۰: ۲۳)

www.melitahrik.com 0777 400 116

- د هجر اند ښنه:

په پورتني تول ترنګ کې (د) تولوييکي (هجر) تولنومي او (اند ښنه)تولنوم دی. د (خوا لـه کمره لګېدل) ګړنې مانا (ځورېدل او کړېدل) ده.

اند ښنه چې دې د هجر را په خوا شي
په هيبت مې لـه کمره لګي خوا
(۱۰: ۲۳)

- د خوبانو د خندا لايق:

پورتنی ترنګ تولي دی (د) تولوييکي (خوبان او خندا) تولنومي او (لايق) تولنوم دی. همدارنګه د (له عقله پلی) ګړنې مانا (ډېربې عقل) ده. بلخوا، يو وييکترنګ (ارتباطي ترکيب) هم دی، ځکه له آداتو څخه (له) پکې راغلی دی.

د خوبانو دخندا لايـق به نه شي
څو يې عشق له عقله پلی جولاته کا
(۱۰: ۲۳)

- د حسن ازبکي:

پورتنی ترنګ تولي دی (د) تولوييکي (حسن) تولنومي او (ازبکي) تولنوم دی. د (صبر خونه تالاکېدل) ترنګ ګړنه او مانا يې (د بې صبرۍ پای او انتها، نه صبرېدنه، بې صبري) ده. د (صبر خونه) بل شعري تول ترنګ دی (د) تولوييکي (صبر) تولنومي او (خونه) تولنوم دی.

نه منمه ازبکي د هغه حسن
څو زما د صبر خونه تالانه کا
(۱۰: ۲۳)

- د خط توره:

پورتنی ترنګ تولي دی (د) تولنومي (خط) تولنومي (توره) تولنوم دی، بيا تشبيهي ترنګ دی (خط) مشبه او (توره) مشبه به، ګډ صفت يې

www.melitahrik.com 0777 400 116

(اغېز او پرېکول) دی. په لاندې بیت کې يې وګورئ :

شا به نه کا مفت خواره وښکلي مخ ته
څو يې سر ته د خط توره تر ملا نه کا
(۱۰: ۲۴)

- د صبر قلا:

په پورتني شعري تول تړنګ کې (د) تولوییکی (صبر) تولنومی او (قلا) تولنوم دی.

محبت اسماني تندر دی ناصحه !
هېڅ فایده ورته د صبر قلا نه کا
(۱۰: ۲۴)

- د آه اور:

په پورتني تول تړنګ کې (د) تولوییکی (آه) تولنومی (اور) تولنوم دی، بیا تشبیهي تړنګ دی (آه) مشبه او (اور) مشبه به ، ګډ صفت يې (ګرموالی) دی. په لاندې بیت کې يې وګورئ :

که هر څو يې لوغړن د آه په اور کړي
څوك به خوی له (د) کج روی د فلك نور کا
(۱۰: ۲۴)

- د شبنم ژړا:

په پورتني تول تړنګ کې (د) تولوییکی (شبنم) تولنومی (ژړا) تولنوم دی، همداسې يو استعاري تړنګ هم دی (ژړا) قرینه (شبنم) مستعارمنه او (څاڅکی) مستعارله (نرمښت او رنګ او نور جوړښت) يې د جامع وجه ده. په لاندې بیت کې يې وګورئ:

یو د بل په درد و غم خوښ و خرم کا
د شبنم په ژړا ګل په خندا خور کا
(۱۰: ۲۴)

- د ټکې شنه نمري:

www.melitahrik.com 0777 400116

په پورتني تړنګ کې (شنه نمري) ستاينوم تړنګ دی (شين/ شنه) ستاينوم (نمري) ستاينلی دی. همداسې تول تړنګ هم دی (د) تولوييکی (ټګۍ) تولنومی او(شنه نمري) تولنوم دی. د دې ترخنګ (د ټګۍ شنه نمري اغوستل) يوه ګړنه او مانا يې (مکر حيله، دروه، درغلنه) ده. بله ګړنه (برګ و بور کېدل) ده، مانا يې (رعب او هيبت غورځول) ده. د دې ترخنګ (خړکېدل) بله ګړنه او مانا يې (ګرمېدل او ملامتي) ده.

کله واغوندي شنه نمري د ټګۍ
کله خړ شي ځان له قهره برګ و بور کا
(۱۰: ۲۴)

- د مظلوم اوښې:

پورتنی تړنګ تولي دی (د) تولوييکی (مظلوم) تولنومی او (اوښې)تولنوم دی.

چې يې ختې د مظلوم په اوښو کېږي
دغه کور به زمانه د ظالم ګور کا
(۱۰: ۲۵)

- زړه تورول:

پورتنی تړنګ يوه ګړنه او مانا يې (اړيکی پرېکول، بدول ، زړه مړېدل) ده. همدارنګه

(مخ بل لور ته کول / مخ اړول) بله ګړنه ده چې مانا يې (بې وفايي، ناپامي، بې پروايي) ده.

يو دې زړه زما له بله لوريه تور کا
بيا دې مخ زما له لوري په بل لور کا
(۱۰: ۲۶)

- سر تورول:

پورتنی تړنګ يوه ګړنه او مانا يې (سوال او زاري کول) ده.

خلاص دې نه کړم د رقيب له سر درده

www.melitahrik.com 0777 400 116

که هـزار ځله مې سر درته سرتـور کا
(۱۰: ۲۶)

- هجر منګور:

پورتنی تړنګ تشبیهي دی (هجـر) مشـبه او (منګـور) مشـبه بـه، ګډ صفت يې (اغېز، رنځول او ځورول) دی. د (پر زړه منګور لګيا کـول) تړنـګ ګړنـه او مانا يې(ځورول او کړول)ده.

څه به رنګ زمـا په ځـای وي سمنبره
چې لګيا مې دې په زړه هجر منګور کا
(۱۰: ۲۶)

- سترګې سوځېدل:

پـورتنی تړنـګ يـوه ګړنـه او مانـا يـې (ډېره کـول، شـرمېدل ، ډارېـدل او وېرېدل) ده.

چې پرې سوې را څخه سترګې د غمازو
غـم دې زوم زمـا لـه دلـه هغه زور کا
(۱۰: ۲۶)

- د ښه مخ همای:

په پـورتني تړنګ کې د (ښـه مخ) تړنـګ سـتاينوميز دی (ښـه) سـتاينوم او (مخ) ستـايلی دی. بلخوا، دا تړنګ تولي هم دی (د) تولـوييکی (ښـه مـخ تولـنومی او (همـای) تولنـوم دی. همدارنګـه يـو اسـتعاري تړنـګ هـم دی (همای) مستعـارمنه (اغېز او ښکلا) مستعـارله او (ښه مخ) قرينه ده.

د ښه مخ همـای هالـه کا په چا سيوری
چې شهپر د خط و خال راوړي پرواز کا
(۱۰: ۲۷)

- د ترکو جادو:

په پورتني تول تړنګ کې (د) تولوييکی (ترکو) تولـنومی او (جـادو) تولـنوم دی.

www.melitahrik.com 0771400116

چې د ترکو په جادو ړانده کاڼه دي
بېهوده ورته ناصح د پند اواز کا
(۱۰: ۲۷)

- ترپښو لاندې ښاخونه پرې کول:

پورتنی ترنګ یوه ګړنه او مانا یې (ځان زیانمنول، خپلې پښې وهل) ده. بله ګړنه (په زړه نهالول) ده چې مانا یې (غوښتل، منل، لورول) ده.

پرېکوي تر خپلو پښو لاندې ښاخونه
چې بدي د عزیزانو په زړه نهال کا
(۱۰: ۲۸)

- د برېښنا په رڼا ستن پېیل:

پورتنی ترنګ یوه ګړنه او مانا یې (ناشونی کار کول، ستونزمن کار کول) ده.

نا لایق چې لایقت په نسب غواړي
د برېښنا په رڼا ستن پېیي جنجال کا
(۱۰: ۲۹)

- د مهر مخ:

په پورتني شعري تول ترنګ کې(د) تولوییکی (مهر) تولنومی (مخ)تولنوم دی. بل تول ترنګ د (مینې رنځ) دی. (د) تولوییکی (مینه) تولنومی (رنځ) تولنوم دی. بلخوا، تشبیهي ترنګ هم دی (مینه) مشبه او (رنځ) مشبه به، ګډ صفت یې(خوږوالی، ښکلا) دی. په لاندې بیت کې یې وګورئ :

بیانګار د مهر مخ راته ښکاره کا
بیا یې رنځ زما د مینې دوباره کا
(۱۰: ۳۰)

- د سکون اوم تار:

په پورتني ترنګ کې (اوم تار) ستاینوم ترنګ دی (اوم)ستاینوم

(تار)ستایلي دی.همدارنګه (د) تولوییکی (سکون) تولنومی (اوم تار) تولنوم دی. د دې ترڅنګ (په اوم تار ګنډل/ په خام تار تړل) تړنګونه ګڼنې دي چې مانا یې (بې پایلې چار، ناسم حالت کې پرېښوول) ده.

چې ګنډلی د سکون په اومه تار وو
هغه زخم مې یې بیا پاره پاره کا
(۱۰: ۳۰)

- خونخوار خیال:

په پورتني ستاینوم تړنګ کې (خونخوار) ستاینوم (خیال) ستایلي دی. د دې ترڅنګ

(زړه د میني فواره کول) ګڼنه او مانا یې (ډېره مینه ورکول، په مینه کې ډېر اخلاص) ده. د (میني فواره) هم شعري تول تړنګ دی چې (د) تولوییکی (مینه/ میني) تولنومی او (فواره) تولنوم دی.

خونخوار خیال د یار رانغی تماشو له
که مې زړه ورته د میني فواره کا
(۱۰: ۳۱)

- لاس پر سر راکښل:

پورتني تړنګ یوه ګڼنه او مانا یې (مهرباني، زړه سوی، پالنه) ده.

هېڅ مې یار د مهر لاس په سر رانه کېښ
که هر څو مې ځان یتیم او بېچاره کا
(۱۰: ۳۱)

- ګلګونې جامې:

په پورتني تشبیهي تړنګ کې (ګل) مشبه به (ګون) د تشبیه توری او (جامې) مشبه دی. همداسې (ګلګونې جامې اغوستل) ګڼنه او مانا یې (پسولل، ښکلنه او سینګارونه) ده.

چې ګلګونې جامې اغوندي سواري کا
خدای زده بیا د چا د قتل تیاري کا

www.meltahrik.com 0777 400 116

(۱۰: ۳۲)

- د سرو شونډو رموز:

پورتنی ترکیب تولي دی (د) تولوییکی (سرې شونډې) تولنومی او (رموز) تولنوم دی. د ټول ترکیب په منځ کې بل ستاینوم ترکیب (سرې شونډې) دی. (سرې) ستاینوم او (شونډې) ستایلی دی.

په رموز یې د سرو شونډو نه پوهېږم
چې د خلکو غمخواري کا خونخواري کا

(۱۰: ۳۲)

- د اوښو دُر:

په پورتني تول ترکیب کې (د) تولوییکی(اوښې) تولنومی (دُر) تولنوم دی، بیا تشبیهي ترکیب هم دی (اوښې) مشبه او(دُر) مشبه به، ګډ صفت یې (جوړښت او روښوالی) دی. په لاندې بیت کې یې وګورئ :

تویوي په لپو لپو دُر د اوښو
چې مې سترګې د دیدن خریداري کا

(۱۰: ۳۲)

- بې لاسه لستوڼی:

په پورتني ستاینوم ترکیب کې (بې لاسه) ستاینوم (لستوڼی) ستایلی دی.

لکه بې لاسه لستوڼی څه کړای نه شي
هسې بې فضله بنده دی مضطرب

(۱۰: ۳۵)

- مزری سترګې:

په پورتني ستاینوم ترکیب کې (مزری) ستاینوم (سترګې) ستایلی دی. همداسې (خوب حرامول) ګړنه او مانا یې (نارامول) ده.

ستا مزرو سترګو حرام کا
د حرم په هوسو خواب

(۱۰: ۴۱)

www.melitahrik.com
0777 400 116

- د سترګو قصاب:

په پورتني تول ترنګ کې (د) تولوییکی (سترګې/ سترګو) تولنومی (قصاب) تولنوم دی، بیا تشبیهي ترنګ دی (سترګې) مشبه او(قصاب) مشبه به، ګډ صفت یې (ځور، رنځ، ظلم او ستم) دی. په لاندې بیت کې یې وګورئ :

کشتني غوندې ولاړ یم
ستا د سترګو په قصاب
(۱۰: ۴۱)

- د بڼو سیخ:

پورتنی ترنګ تولي دی (د) تولوییکی (بانه) تولنومی (سیخ) تولنوم دی، بیا تشبیهي ترنګ دی (بانه) مشبه او(سیخ) مشبه به،ګډ صفت یې (جوړښت او اغیز) دی. په لاندې بیت کې یې وګورئ :

زر په زر به مې کا غوښې
د بڼو په سیخ کباب
(۱۰: ۴۱)

www.melitahrik.com 0777 400 116

- د حسن دریاب:

په پورتني شعري تول ترنګ کې (د) تولوییکی (حسن) تولنومی (دریاب) تولنوم دی. په لاندې بیت کې یې وګورئ :

ستا د حسن و دریاب ته
غیر حسن دی حباب
(۱۰: ۴۲)

- د هجر عذاب:

پورتنی ترنګ تولي دی (د) تولنومی (هجر) تولنومی (عذاب) تولنوم دی، بیا تشبیهي ترنګ دی (هجر) مشبه او (عذاب) مشبه به ، ګډ صفت یې (کړاو او رنځ) دی. په لاندې بیت کې یې وګورئ :

خدای دې نه سېځي حمیده !

څوك د هجر په عذاب

(۱۰: ۴۲)

- د صبر خانمان:

په پورتني تول ترنګ کې (د) تولوييکی (صبر) تولنومی (خانمان) تولنوم دی، بيا تشبيهي ترنګ دی (صبر) مشبه او (خانمان) مشبه به ، ګډه صفت يې (جوړښت) دی. په لاندې بيت کې يې وګورئ :

ځکه ما څخه آرام و قرار ورك شه

چې مې اوښو کړه د صبر خانمان ډوب

(۱۰: ۴۲)

- د حيا د بحر دُر:

په پورتني تول ترنګ کې (د) تولوييکی (حيا او بحر) تولنومی او (دُر) تولنوم دی. د (صبرجهازونه) بل تول ترنګ دی (د) تولوييکی (صبر) تولنومی او (جهازونه) تولنوم دی .

د حيا د بحر دُر يې مونده نه شي

که د صبر جهازونه کړم چندان ډوب

(۱۰: ۴۳)

- د اوښو توپان:

په پورتني تول ترنګ کې (د) تولوييکی (اوښې) تولنومی او (توپان) تولنوم دی.

هيڅ پروا نه کا په غم د هر ژړانده

که جهان کړم زه د اوښو په توپان ډوب

(۱۰: ۴۳)

- د زړه کبوتر:

په پورتني تول ترنګ کې (د) تولوييکی (زړه) تولنومی او (کبوتر) تولنوم دی.

څه ښادي به کبوتر زما د زړه کا

www.melitahrik.com 0777 400 116

چې کښېوتی په لاس باز يې د رقيب
(۱۰: ۴۴)

- داغلی زړه:

په پورتني ستاينوم ترنګ کې (داغلی) ستاينوم دی (زړه) ستايلی دی.

د داغلي زړه له آهه شم څه شان چپ
د چمن په ګلو نه وي بلبلان چپ
(۱۰: ۴۵)

- د مراد ډيوه:

په پورتني تول ترنګ کې (د) تولوييکی (مراد) تولنومی او (ډيوه) تولنوم دی. همداسې (په اوبو ډيوه بلېدل) ترنګ ګڼنه او مانا يې (بختورېده، طالعمني) ده.

په اوبو به دې ډيوه شي د مراد بله
که صدف غوندې په صبر کړې دهان چپ
(۱۰: ۴۵)

- د زړه قبله:

په پورتني تول ترنګ کې (د) تولوييکی (زړه) تولنومی او (قبله) تولنوم دی. بلخوا، يو استعاري ترنګ هم دی (زړه) قرينه (قبله) مستعارمنه (غوښتنه او هيلې) مستعارله دی.

خدای قبله زما د زړه که ذات د ښکليو
که بد ذات په دا باله شم که نيك ذات
(۱۰: ۴۶)

- مړاوې سترګې:

په دې ترنګ کې(مړاوې) ستاينوم (سترګې) ستايلی دی. ددې ترڅنګ (سترګې مړاوېدل) ترنګ ګڼنه ده، مانا يې (د سترګو اغېز ښندي، شرمېدل، حيا کول) ده.

بې د يار له مړاوو سترګو چې کج ګوري

www.melitahrik.com
0777 400 116

ګڼه نه کا رنځوران چاته جواب سخت
(۱۰: ۴۷)

- خونخوارې سترګې:

په پورتني ترکیب کې (خونخوارې) ستاینوم (سترګې) ستایلی دی. د (سترګو خونخوارېدل) ترکیب ګڼل کېږي او مانا يې (د سترګو اغېز ښندي، چاته د کړاو او ځور رسول) ده.

له خونخوارو سترګو څه شفقت غواړې
مقرر چې وي په زړه اهل قصاب سخت
(۱۰: ۴۷)

- د غم سخرې غوټې:

په پورتني تول ترکیب کې(د) تولوییکی (غم) تولنومی او(سخرې غوټې) تولنوم دی. د تول ترکیب په منځ کې بل ستاینوم ترکیب (سخرې غوټې) دی(سخرې) ستاینوم او (غوټې) ستایلی دی.

سخرې غوټې مې د غم دي زړه ته پروتې
کشکې خدای که راپیدا ګره کشای دوست
(۱۰: ۴۸)

- شوخ کتل:

په پورتني ترکیب کې (شوخ) کړول (کتل) کړولی دی. د (په غټو سترګو رندېدل) ترکیب ګڼل کېږي او مانا يې (په لوی لاس ځان یا خپله ورتیا نفی کول) ده.

یار دې ویار زما د شوخو کتو نه کا
زه په غټو سترګو رړند یم لکه بوت
(۱۰: ۴۹)

- غوړ کول:

پورتنی ترکیب یوه ګڼل کېږي او مانا يې (اورېدل، غوږ نیول، غوږ درنول) ده.

ښکلي نه درنوي غوږ په نورو دُرو

www.meltahrk.com
0777 400 116

چې په غوږ کاندي حميده ستا ياقوت
(۱۰: ۴۹)

- د زړه تابنده نمر:

په پورتني تول ترنګ کې (د) تولوييکی (زړه) تولنومی او (تابنده نمر) تولنوم دی. د تول ترنګ په منځ کې بل ترنګ (تابنده نمر) ستاينوميز دی (تابنده) ستاينوم او (نمر) ستايلی دی.

چې ښکاره زما د زړه تابنـده نمر شه
د سپوږمۍ له لاسه هلته مشال پرېووت
(۱۰: ۵۰)

- د هلال مات کچکول:

په پورتني تول ترنګ کې (د) تولوييکی (هلال) تولنومی او (مات کچکول) تولنوم دی. د تول ترنګ په منځ کې بل ستاينوم ترنګ (مات کچکول) دی (مات)ستاينوم او(کچکول) ستايلی دی. بلخوا، يو تشبيهي ترنګ هم دی (هلال) مشبه به(مات کچکول) مشبه او (جوړښت) يې ګډ صفت دی. د (روڼې مورګه) تول ترنګ کې (د) تولوييکی (روڼې) تولنومی او (مورګه) تولنوم دی.

شـوم فلك د روڼې مورګه هالـه ورکړه
چې له لاسه مات کچکول د هلال پرېووت
(۱۰: ۵۰)

- نمرمخی:

پورتنی ترنګ له دوو توکو (نمر + مخ) څخه رغېدلی، يو ترلی ستاينوم دی. بلخوا (نمر) مشبه به (مخ) مشبه او(ښکلا) يې ګډ صفت دی.

دا مې پرېوتـه پېښـه د زړه لـه داغـه
که د لاس نه د نمرمخي مشال پرېووت
(۱۰: ۵۰)

- د مينې زخم:

www.milltahrik.com 0777 400 116

په پورتني تـول تړنـګ کـې (د) تولـوييکی (مينـه) تولنومی او (زخم) تولنوم دی.

د اشنـا د مينې زخم په عـذاب کـړم
چې ترې نه ووځي خوناب د شکايت
(۱۰: ۵۱)

- د تن کور:

په پورتني تول تړنګ کې (د) تولوييکی (تن) تولنومی او (کور) تولنوم دی.
همدارنګـه يـو تشـبيهي تړنـګ هـم دی (تـن) مشـبه (کـور) مشـبه بـه او ګـډ صفت يې (فزيکي جوړښت) دی.

د تن کور به مې لرغون وو مينې سوی
کـه مې نـه راتـلی ژړا پـه حمـايت
(۱۰: ۵۱)

- سر کوزول:

پورتنی تړنګ يوه ګړنه او مانا يې (منل، تسليمېدل، سرټيټول) ده.

سر زما سرکـوزي نه منـي د تـاج
ګنه تاج زما و سر ته دی محتاج
(۱۰: ۵۳)

- د عشق طفل:

په پورتني تول تړنـګ کـې (د) تولوييکی(عشـق) تولنومی او (طفـل) تولنوم دی. همدارنګه يو تشبيهي تړنګ هم دی (عشق) مشبه (طفـل) مشـبه بـه او ګډ صفت يې (نا لېوې او غيرعادي کړنې) دی.

که د عشق طفل څه لږه که خوله پټه
اپلاتون څخه کا سم سيده تقرير کج
(۱۰: ۵۴)

- د زلفينو مار:

په پورتني تول تړنـګ کې(د) تولـوييکی (زلفـين) تولنومی او (مـار) تولنوم

دی. همدارنګه یو تشبیهي ترکیب هم دی (زلفین) مشبه (مار) مشبه به او ګډه صفت یې (جوړښت) دی. د (عشق دم) په شعري تول ترکیب کې (د) تولوییکی (عشق) تولنومی او (دم) تولنوم دی.

یوه ورځ به خوړ حمید مار د زلفینو
اوس په دم د عشق پاړو شه زما روح
(۱۰: ۵۷)

- د مهر لاس:

په پورتني ترکیب کې (د) تولوییکی(مهر) تولنومی او (لاس) تولنوم دی. بلخوا، یو استعاري ترکیب هم دی (مهر) مستعارمنه (لورېینه، مهرباني) مستعارله (لاس) قرینه او (حب یا مینه) وجه جامع ده.

په خدمت به دې جهان د وړاندې درومي
که د مهر لاس کړې وړاندې لکه صبح
(۱۰: ۵۷)

- سپین ویل:

پورتنی ترکیب ګڼنه او مانا یې (رښتیا ویل، پاك ویل، غوڅ ګړېدل) ده.

سپین ویل کوه د حق عبدالحمیده!
که په ژبه اوېزاندې، لکه صبح
(۱۰: ۵۷)

- د حیات اوبه:

په پورتني شعري تول ترکیب کې (د) تولوییکی(حیات) تولنومی او (اوبه) تولنوم دی.

څو اوبه دې د حیات نوشلې نه دي
دا دې واړه نادانې ده وهې جخ
(۱۰: ۵۸)

- د نفس سپی:

په پورتني ترکیب کې (د) تولوییکی (نفس) تولنومی او (سپی) تولنوم دی.

www.melitahrik.com 0777 400 116

بلخوا، تشبیهي ترنګ هم دی (نفس) مشبه (سپی) مشبه به او (بې پروايي، ناروا کول) يې ګډه ستاينه ده.

که منډې درسره خوله په هر طعام کې
د نفس سپی دې مردار خوره نه که چخ
(۱۰: ۵۸)

- د ګېډې ثاه:

په پورتني تول ترنګ کې(د) تولوييکی (ګېډه) تولنومی او (ثاه) تولنوم دی. همدارنګه يو تشبیهي ترنګ هم دی. (ګېډه) مشبه (ثاه) مشبه به او ګډ صفت يې (جوړښت) دی.

هسې پرېوتې نسکور د ګېډې ثاه ته
چې دې نه دی یاد په زړه چاه د زنخ
(۱۰: ۵۸)

- د اوښو اوبه:

په پورتني تول ترنګ کې(د) تولوييکی (اوښې) تولنومی او (اوبه) تولنوم دی. همدارنګه تشبیهي ترنګ هم دی (اوښې) مشبه (اوبه) مشبه به او (جوړښت) يې ګډ وصف دی.

تل د اوښو په اوبو کې لره تر مخ
په دغو اوبو کې لید شي د دلبر مخ
(۱۰: ۵۸)

- د مخ ډيوه:

په پورتني تول ترنګ کې (د) تولوييکی (مخ) تولنومی او(ډيوه) تولنوم دی. بلخوا، يو تشبیهي ترنګ هم دی (مخ) مشبه (ډيوه) مشبه به او ګډ صفت يې (جوړښت او ښکلا) ده.

- مخ سورکول :

دا يوه ګړنه او مانا يې (وهل ډبول) ده.

د یوسف د مخ ډيوه شوه هاله بله

چې يې سور کړ په څپېړو برادر مخ

(۱۰: ۵۸)

- د نمر مخ:

په پورتني تول ترکيب کې (د) تولوييکی (نمر) تولنومی او (مخ) تولنوم دی. همدارنګه يو تشبيهي ترکيب هم دی (نمر) مشبه به (مخ) مشبه او ګډه صفت يې (ځلا، ښکلا، نور) دی.

له مېوې د سيوري ونه شا په شا وې

څو يې نه کا مخامخ سره د نمر مخ

(۱۰: ۵۹)

- د ځيګر مخ:

په پورتني شعري تول ترکيب کې (د) تولوييکی (ځيګر) تولنومی او (مخ) تولنوم دی.

و هر چاته به سرخ رويه لکه ګل شي

که په وينو سره وينځې د ځيګر مخ

(۱۰: ۵۹)

- د صبر کوثر:

په پورتني تول ترکيب کې (د) تولوييکی (صبر) تولنومی او (کوثر) تولنوم دی. بلخوا، يو تشبيهي ترکيب هم دی (صبر) مشبه (کوثر) مشبه به او ګډه صفت يې (ګرانښت او ارزښت) دی.

سياه رويي به دې د طمعې لاړه نه شي

څو پرېنوينځې د صبر په کوثر مخ

(۱۰: ۵۹)

- د محنت تناکې:

په پورتني تول ترکيب کې (د) تولوييکی (محنت) تولنومی او (تناکې) تولنوم دی.

چې تناکې د محنت لري په لاس کې

هغه نه ګوري په ځله د ګوهر مخ
(۱۰: ۵۹)

- شوخې سترګې:

په پورتني شعري ستاینوم ترکیب کې (شوخ) ستاینوم (سترګې) ستایلی دی. دارنګه (کوز کتل / ګورل) ګڼنه او مانا یې (شرم، حیا او حجب) ده.

شوخې سترګې نرګس کوز ګوري له شرمه
چې د باغ په لوري واړوي چشمان شوخ
(۱۰: ۶۰)

- د مخ آیینه:

په پورتني تول ترکیب کې (د) تولوییکی (مخ) تولنومی او (آیینه) تولنوم دی. همدارنګه یو تشبیهي ترکیب هم دی (مخ) مشبه (آیینه) مشبه به او (روښوالی، سپینوالی، ښکلا) یې ګډ صفت دی.

آیینه یې د مخ هسې پر حیا ده
چې نفس یې د نسیم لګي په ځان شوخ
(۱۰: ۶۰)

- د نسیم وږمه:

په پورتني تول ترکیب کې (د) تولوییکی (نسیم) تولنومی او (وږمه) تولنوم دی.

چې وږمه یې د نسیم په رخسار داغ شي
د بوسې په وقت ور وړای نه شم لبان شوخ
(۱۰: ۶۰)

- د تورو زلفو کمند:

پورتنی ترکیب تولي دی (د) تولوییکی او (تورې زلفې) تولنومی (کمند) تولنوم دی. بل ستاینوم ترکیب (تورې زلفې) دی (تورې) ستاینوم او (زلفې) ستایلی دی. همدارنګه، یو تشبیهي ترکیب هم دی (تورې زلفې) مشبه (کمند) مشبه به (جوړښت او اغېز) یې ګډ صفت دی.

www.melitahrik.com 0777 400 116

چې ور واچوي کمند د تورو زلفو
د بازار په ګډېده کا آهوان شوخ
(۱۰: ۶۰)

- ورځ اوښتل:

پورتنی تړنګ ګړنه او مانا يې (بدبختي، بدمرغېدل ، بدمرغي) ده.

مــه اړوه مـخ دلـبــره، اوړي زمـا ورځ
مخ کړه چې مې شپه د درد و غم شي رڼا ورځ
(۱۰: ۶۱)

- د زانې کتهوری / له زانو کتهوری غوښتل:

پورتنی تړنګ ګړنه او مانا يې (ناشونتوب ، نه پوره کېدونکې هيله) ده.
دا ګړنه يوه انګېرنه هم ده.

عهد يې د زانې کتهوری دی مونده نه شي
تش په توره خلق غورځوي په رڼا ورځ
(۱۰: ۶۱)

- د اشنايۍ پت:

په پورتني تول تړنګ کې (د) تولوييکی (اشنايي) تولنومی او (پت) تولنوم دی.

چې ساتلی نه شي پت د اشنايۍ
آشنـايي ده د دنيـا د اشنا هېڅ
(۱۰: ۶۲)

- د زړه کور:

په پورتني تول تړنګ کې (د) تولوييکی (زړه) تولنومی او (کور) تولنوم دی. بلخوا تشبيهي تړنګ هم دی (زړه) مشبه (کور) مشبه به او ګډه ستاينه يې (جوړښت) دی. د (اوښو سېلاب) په شعري تول تړنګ کې (د) تولوييکی (اوښو) تولنومی او (سېلاب) تولنوم دی. همدارنګه، ياد تړنګ

www.millitahrik.com 0777 400 116

تشبیهي هم دی (اوښې) مشبه (سېلاب) مشبه به او (جوړښت) یې ګډه ستاینه دی.

د سکون د متاع ځای مې پکې نه شي
د زړه کور مې کړ سیلاب د اوښو ډنډ
(۱۰: ۶۶)

- د وصال چشمه:

په پورتني تول تړنګ کې (د) تولوییکی (وصال) تولنومی او (چشمه) تولنوم دی. (سینه سول) ګړنه او مانا یې (سوځېدل، ځورول، کړول) ده. بل تړنګ (د فراق سینه) ده. په دې تول تړنګ کې (د) تولوییکی (فراق) تولنومی او (سینه) تولنوم دی.

لا به کله د وصال په چشمه پېښ شم
چې سینه د فراق سوې کړم په تنډ
(۱۰: ۶۶)

- د تور خط لیکه:

په پورتني تول تړنګ کې(تور خط) ستاینوم تړنګ دی (تور) ستاینوم (خط) ستایلی دی. همدارنګه (د) تولوییکی (تورخط) تولنومی (لیکه) تولنوم دی. د (سترګو توروسپین ګډېدل) تړنګ ګړنه او مانا یې (وارخطا کېدل، هك پك کېدل) ده.

د تور خط لیکه یې ګډه په سپین مخ شوه
تور و سپین زما د سترګو شو په دا ګډ
(۱۰: ۶۷)

- د وصل خیال:

په پورتني تول تړنګ کې (د) تولوییکی(وصل) تولنومی او (خیال) تولنوم دی.

بېلتانه د وصل خیال را څخه خور کړ

www.melitahrik.com 0777400116

په رمه باندې لېوه شه د موسی ګله

(۱۰: ۶۷)

- د ښکليو پټکې:

په پورتني تول ترنګ کې (د) تولوييکی (ښکليو) تولنومی او (پټکې) تولنوم دی.

لوياوه يې پټکو لره د ښکليو

چې ساته عبدالحميد شه په ځار ځار

(۱۰: ۶۹)

- د زړه وصل:

په پورتني شعري تول ترنګ کې (د) تولوييکی (زړه) تولنومی او (وصل) تولنوم دی. د دې ترڅنګ (زړه وصلېدل) ګړنه او مانا يې (اړيکی، تړون) ده.

هېڅ مې نه شي تسلي د زړه په وصل

د طوبی تر سيوري ناست يم مخ په نمر

(۱۰: ۷۰)

www.melitahrik.com
0777 400 116

- د محبت آه فرياد:

په پورتني تول ترنګ کې (د) تولوييکی (محبت) تولنومی او (آه فرياد) تولنوم دی.

آه فرياد د محبت مشکله کاره

چې مې نه په سر، سرکېږي نه په زر

(۱۰: ۷۰)

- د دوو سترګو کعبه:

په پورتني تول ترنګ کې (د) تولوييکی (دوو سترګو) تولنومی او (کعبه) تولنوم دی. همدارنګه (دوو) شمېرنوم او (سترګو) شميرلی دی (دوو سترګو) شمېرنوم ترنګ بولو.

هغه مخ چې مې کعبه وه د دوو سترګو
مسلط کړ باندې خط مواس د کفر
(۱۰: ۷۲)

- د ترکو خیال:

په پورتني تول ترنګ کې (د) تولوییکی (ترکو) تولنومی او (خیال) تولنوم دی.

په هغو سترګو کې خیال د ترکو بند شي
انتظار چې یې حلقې کا د زنځیر
(۱۰: ۷۵)

- د زلفو ځېل:

په پورتني تول ترنګ کې (د) تولوییکی (زلفو) تولنومی او(ځېل) تولنوم دی.همدارنګه تشبیهي ترنګ هم دی (زلفې) مشبه (ځېل) مشبه به او (جوړښت، اوږدوالی) ګډ صفت دی.

ډېر یې ویار زما د کار کاوه ښه وشوه
چې زاهد په ځېل د زلفو شه اسیر
(۱۰: ۷۵)

- د اُمید زړي:

په پورتني تول ترنګ کې (د) تولوییکی (اُمید) تولنومی او (زړی) تولنوم دی. بلخوا یو تشبیهي ترنګ هم دی (اُمید) مشبه (زړي) مشبه به او ګډ صفت یې (هیله) ده.

د (غم غوبلونه) په تول ترنګ کې (د) تولوییکی (غم) تولنومی او (غوبلونه) تولنوم دی. همدارنګه، یو تشبیهي ترنګ هم دی (غم) مشبه (غوبلونه) مشبه به او ګډ صفت یې (ځپل، کړول) دی.

څه نشونما به کا زما د امید زړي
ګرځي مې په سر د غم غوبلونه ګېر و پېر
(۱۰: ۷۶)

www.melitahrik.com 0777 400 116

- د جدايۍ فوجونه:

په پورتني تول ترنګ کې (د) تولوییکی (جدايي) تولنومی او (فوجونه) تولنوم دی.

وخاته فوجونه مې په سر د جدايۍ
لور په لور هم دا غږ و آواز دی چې پېر پېر
(۱۰: ۷۶)

- د مينې سر درد:

په پورتني تول ترنګ کې (د) تولوییکی (مینه) تولنومی او (سر درد) تولنوم دی.

ورك به مې د مينې د سر درد نه شي حميده !
ولې چې ترلى سره وايي سرو سپېر
(۱۰: ۷۶)

- د تورو زلفو کفرستان:

په پورتني تول ترنګ کې (د) تولوییکی (تورې زلفې) تولنومی او (کفرستان) تولنوم دی. د تول ترنګ په منځ کې (تورو زلفو) ستاینوم ترنګ دی (تورې) ستاینوم او(زلفې) ستایلی دی. بلخوا ، یو تشبیهي ترنګ هم دی (تورې زلفې) مشبه (کفرستان) مشبه به او ګډ صفت یې (تاریکي، توروالی) دی.

چې مې وليد کفرستان د تورو زلفو
عقل و هوښ مې له خاطره د اسلام لاړ
(۱۰: ۷۹)

- ځان خوړل :

پورتنی ترنګ ګړنه او مانا یې (ځورېدل، مړه کېدل، وژل کېدل، سرخوړل) ده.

چې د ظلم په کمر دې تل میدان خوړ
دماغي ځان ته غره خود به دې ځان خوړ

www.melitahrik.com 0777 400 116

(۱۰: ۸۰)

- د اوښو سېل:

په پورتني تول ترڼک کې (د) تولوييکی (اوښې) تولنومی او (سېل) تولنوم دی. بلخوا، يو تشبيهي ترڼک هم دی (اوښې) مشبه (سېل) مشبه به او (حرکت اوجوړښت) يې ګډه ستاينه ده.

څه به نه نړېده برج د ستا د عمر
د مظلوم د اوښو سېل يې هر زمان خوړ

(۱۰: ۸۰)

- د پند پومبه:

په پورتني تول ترڼک کې (د) تولوييکی (پند) تولنومی او (پومبه) تولنوم دی. د (په غوږ کې پومبه اېښوول) ترڼک ګڼه او مانا يې (نه اورېدل، غوږ کڼول) ده.

د رقيب د پند پومبه دې پکې اېښې
چې دې نه لګي په غوږ زما آواز

(۱۰: ۸۲)

- د زړه سوز:

په پورتني تول ترڼک کې (د) تولوييکی (زړه) تولنومی او (سوز) تولنوم دی. دارنګه (زړه سوځول) ګڼه او مانا يې (همدردي، په غم کې ګډون) ده.

شه مې سوز لکه د شمعې دل افروز
په ژړا مې څکه نه ځي د زړه سوز

(۱۰: ۸۴)

- د خاطر زخم:

په پورتني تول ترڼک کې (د) تولوييکی (خاطر) تولنومی او (زخم) تولنوم دی.

چې رفو کا دحميد د خاطر زخم

www.melitahrik.com
0777 400 116

مونده نه شي یو دلدار هسې دلدوز
(۱۰: ۸۵)

- نوخېز حسن:

دا ستاینوم ترڼګ دی. (نوخېز) ستاینوم (حسن) ستایلی دی.

چې نظر په نوخېز حسن کړم د ښکلیو
راته هېڅ شي د بهار د ګلو خېز
(۱۰: ۸۵)

- وچ ګوګل:

په پورتني ستاینوم ترنګ کې (وچ) ستاینوم (ګوګل) ستایلی دی. بل ستاینوم ترنګ (اوښلنې سترګې) دی چې(اوښلنې) ستاینوم (سترګې) ستایلی دی.

وچ ګوګل زړه ګونه اوښلنې سترګې
په دعوه کې د عشق بویه دستاوېز
(۱۰: ۸۶)

- شکرلب:

پورتنی ستاینوم ترنګ دوه توکي لري (شکر) او (لب). دواړه سره یوځای شوي او یو ستاینوم یې رغولی دی. همدارنګه یو تشبیهي ترنګ هم دی (شکر) مشبه به (لب) مشبه او(خوږوالی) ګډ صفت دی.

که یې لب د شکرلب زبېښلي نه دي
د حمید زبان به څه شي شکر رېز
(۱۰: ۸۶)

- د ترکو ښکنځل:

په پورتني تول ترنګ کې (د) تولوییکی (ترکو) تولنومی او (ښکنځل) تولنوم دی.

په دعا به ځنې څه لره غوښته چا
که ښکنځل د ترکو نه وای شهد آمېز
(۱۰: ۸۶)

www.melitahrik.com
0777400116

- په لمن لاس لګول:

پورتنی ترکیب ګړنه او مانا یې (مرسته او ملاتړغوښتل) ده.

زر به ورسي په داد لـه کمینـۍ
لګولی دی حمید ستا په لمن لاس
(۱۰: ۸۹)

- د بوسې ګل و ثمر:

په پـورتني تـول ترکیب کې (د) تولـوییکی (بوسـه) تولنومی او (ګـل و ثمـر) تولنـوم دی. بلخـوا یـو تشـبیهي ترکیب هـم دی (بوسـه) مشـبه (ګـل و ثمـر) مشبه به او (خوږوالی او نرمښت) یې ګډ صفت دی.

چې ښنـې ګل و ثمر د بـوسې ماتـه
هغه مخ کاندي بهار د خط و خال پس
(۱۰: ۹۱)

- د آزار غشی:

په پورتني تول ترکیب کې (د) تولـوییکی (آزار) تولنـومی او (غشـی) تولنـوم دی. بلخوا، یو استعاري ترکیب هم دی (آزار) قرینه (غشـی) مسـتعارمنه او (نظر، کتل) مستعارله دی.

د مظلـوم د آزار غشـی رسـا لګي
هېڅ ګوزار یې خطا نه درومي عبس
(۱۰: ۹۲)

- له آزاره بازار موندل:

پـورتنی ترکیب ګړنـه او مـانـا یـې (د چـا پـه بـدمرغۍ کـې خپلـه نیکمرغـي لیدل) ده.

هر سړی چې له آزاره بازار غواړي
د دارو په طمع زهر خوري ناکس
(۱۰: ۹۲)

- د عشق فوج:

په پورتني تول ترڼګ کې (د) تولـوييکی (عشـق) تولنـومی او (فـوج) تولنـوم دی.

چې پرې راشي د عشق فوج ټول سياه پوش
لا عـلاج له زړه ګوښـه شي عقل و هوش
(۱۰: ۹۵)

- د عشق ديګ ځوښېدل / ديګ ځوښېدل:

پـه پـورتني تـول ترڼـګ کـې (د) تولـوييکی (عشــق) تولنـومی او (د يـګ ځوښـېدل) تولنـوم دی. همداسـې ګړنـه هـم ده او مانـا يـې (لوړتيـا او اوج، لوړه کچه) ده. د (شرم و ننګ سرپوښ) پـه تـول ترڼګ کـې (د) تولـوييکی (شرم و ننګ) تولنومی او (سرپوښ) تولنـوم دی. بلخوا يـو تشبيهي ترڼـګ هم دی (شرم و ننګ) مشبه (سرپوښ) مشبه به او (پټول) يې ګډ صفت دی.

راغی ديګ زما د عشق هسې په ځوښ
چې پرې نه ودري د شرم و ننګ سرپوښ
(۱۰: ۹۶)

- خاورې پر سرېدل:

پورتنی ترڼګ ګړنه او مانا يې (بدمرغي، خوار و زارېدل) ده.

لکه زه خاورې په سر خوښ يم په عشق کې
بادشـاهـان بـه هسـې نه وي په افسر خوښ
(۱۰: ۹۶)

- مشکينې زلفې:

دا ترڼګ ستاينوميز دی (مشکينې) ستاينوم (زلفې) ستايلی دی. بلخوا، تشـبيهي هـم ده (زلفـې) لـه (مشکو) سره تشـبيه شـوې دي (زلفـې) مشـبه (مشـك) مشـبه بـه او ګـډ وصـف يـې (تـور رنـګ او خوشـبويي) ده. د دې ترڅنګ (خاورې پر سر کېدل / در په در کېدل) هم ګړنې دي چې مانـا يـې (غم ځپلی، نتلی او ويرجن) ده.

www.melitahrik.com 0777 400 116

چې مې کېږي په مشکينو زلفو مينه
در په در يم لکه باد ، خاورې په سر خوښ
(۱۰: ۹۷)

- د ديد وړې مزرى :

په پورتني تول ترنګ کې (وړې مزرى) ستاينوم ترنګ دى (وړى) ستاينوم (مزرى) ستايلى دى. همدا ډول په تول ترنګ کې(د) تولوييکى (ديد) تولنومى او(وړى مزرى) تولنوم دى.

په سبب د عشق دې هم را غرض نه کا
که د ديد وړې مزرې شي سل په ما پېښ
(۱۰: ۹۸)

- د پېغور داغ:

په پورتني تول ترنګ کې (د) تولوييکى (پېغور) تولنومى او (داغ) تولنوم دى. همدارنګه يو تشبيهي ترنګ هم دى (پېغور) مشبه (داغ)مشبه به، ګډ صفت يې(ځور او بد لګېدل) دى.

هر يو داغ شي د پېغور راپورې نښلي
چې بې ياره مې هر دم د ژوندون وکېښ
(۱۰: ۱۰۰)

- د رخسار لمبه:

په پورتني تول ترنګ کې (د) تولوييکى (رخسار) تولنومى او (لمبه) تولنوم دى. همدارنګه يو تشبيهي ترنګ هم دى (رخسار) مشبه (لمبه) مشبه به او ګډ صفت يې (د وړانګو پورته کېدل، يورنګ اغېز) دى. د (حسن فراش) په تول ترنګ کې (د) تولوييکى (حسن) تولنومى او (فراش) تولنوم دى.

په لمبه يې د رخسار وسه ايرې شه
چې يې کېښود په فراش د حسن ګام خط
(۱۰: ۱۰۸)

www.melitahrik.com 0777 400 116

- د مينې اور:

په پورتني تول ترڼک کې (د) تولوييکی (مينه) تولنومی او (اور) تولنوم دی. همدارنګه يو تشبيهي ترڼک هم دی (مينه) مشبه (اور) مشبه به او ګډ صفت يې(ځورول او کړول) دی.

چې په اور د مينې بل کا بله شمع
ماه و مهر کا د څابنت خجله شمع
(۱۰: ۱۱۲)

- د حيا پښه:

په پورتني تول ترڼک کې (د) تولوييکی (حيا) تولنومی او (پښه) تولنوم دی. همدارنګه

(د حيا پښه ښويېدل) يوه ګړنه او مانا يې (شرمېدل، پزه پرېکېدل) ده.

د هغو د حيا پښه مدام ښويېږي
چې يې واخېسته د نس په هوی طمع
(۱۰: ۱۱۳)

- ګلبدن:

په پورتني ستاينوم ترڼک کې (ګل) ستاينوم او (بدن) ستايلی دی. بلخوا تشبيهي ترڼک دی (ګل) مشبه به (بدن) مشبه او ګډ صفت يې(نرموالی او پوستوالی) دی. د (سترګې پرانيستل) ترڼک ګړنه او مانا يې (سترګې غړول، څېرېدل، پوهېدل) ده.

چې په مخ د ګلبدن سترګې پرانيځي
غونچه نه کا سم کاته له دې دماغ
(۱۰: ۱۱۵)

- د اوښو جوی:

په پورتني تول ترڼک کې (د) تولوييکی (اوښو) تولنومی او (جوی) تولنوم دی.

ته په جوی زما داوښو

www.melitahrik.com 0777 400 116

تازه کېږي لکه باغ
(۱۰: ۱۱۷)

- د فکر توره:

په پورتني تول ترڼګ کې (د) تولوییکی (فکر) تولنومی او (توره) تولنوم دی. همدارنګه تشبیهي هم دی (فکر) مشبه (توره) مشبه به او (تېزوالی) يې ګډ وصف دی. د (توره اچول) ترڼګ ګڼنه او مانا يې (بربنډول، څرګندول، په زړورتیا عمل کول، ښکاره کول ډاډمن حرکت کول) ده.

اوس د فکر توره واچوه حمیده !
چې دې نشته په پښتو کې څوك حریف
(۱۰: ۱۲۱)

- د عاشقۍ رنځ:

په پورتني تول ترڼګ کې (د) تولوییکی (عاشقۍ) تولنومی او (رنځ) تولنوم دی. همدارنګه یو تشبیهي ترڼګ هم دی (عاشقۍ) مشبه (رنځ) مشبه به او ګډ صفت يې (ځورول او کړول) دي.

نه دی هسې زیانمن رنځ د عاشقۍ
چې رنځور يې و علاج ته لري شوق
(۱۰: ۱۲۵)

- برندې سترګې:

په پورتني ستاینوم ترڼګ کې (برندې) ستاینوم او (سترګې) ستایلی دی.

څه کرم لري د ښکلیو برندې سترګې
چې د قتل و احتیاج ته لري شوق
(۱۰: ۱۲۵)

- د غمونو امواج :

په پورتني تول ترڼګ کې (د) تولوییکی (غمونو) تولنومی او (امواج) تولنوم دی. د (خاطر سرېدل) ترڼګ ګڼنه او مانا يې (ډاډمنېدل) ده.

د هوس له کنارې مې خاطر سوړ شه

www.milltahrik.com
0777 400 116

د غمونو و امواج ته لري شوق
(۱۰: ۱۲۵)

- گل اندام:

په پورتني ترېنگ کې (گل) ستاينوم او (اندام) ستايلی دی. بلخوا تشبيهي ترېنگ دی (گل) مشبه به (اندام) مشبه او گډه ستاينه يې (نرموالی او پوستوالی) دی.

هر چې خوب لکه غونچه کا په طلب د گل اندامو
په پېغور د هغو سترگې شبنم وکاږي په نوك
(۱۰: ۱۲۷)

- خونخوار لب:

په پورتني ستاينوم ترېنگ کې (خونخوار) ستاينوم او (لب) ستايلی دی.

دغه خپل خونخوار لب پوښته دلبره
چې تغيير دی د حميد په څه کبل رنگ
(۱۰: ۱۳۲)

- تش په توره:

پورتنی ترېنگ يوه گړنه او مانا يې (هسې، بې ځايه، خوشې، بې گټې، هېڅ) ده. (دوکان گرمول) بله گړنه او مانا يې (ځان مشهورول، خپل مينه وال زياتول) ده.

د وفا مال و متاع پکې هېڅ نشته
تش په توره گرموي ښکلي دکان خپل
(۱۰: ۱۳۳)

- د يقين سترگې:

په پورتني تول ترېنگ کې (د) تولوييکی (يقين) تولنومی او(سترگې) تولنوم دی. د(سترگې سپړدل) ترېنگ گړنه او مانا يې (کتل او ليدل) ده.

چې يې عشق د يقين سترگې سپړدې نه دي
څکه پرېوست ارستو په گمان عقل
(۱۰: ۱۳۸)

www.melitahrik.com 0777 400 116

- د خوښۍ جام:

په پورتني تول ترڼګ کې (د) تولوييکی (خوښۍ) تولنومی (جام) تولنوم دی. د (درد وغم ایرې) په ترڼګ کې (د) تولوييکی (درد و غم) تولنومی(ایرې) تولنوم دی.

سیده جام د خوښۍ نه وي په خوله ایښی
بیا ایرې د درد و غم کا پکې ګول
(۱۰: ۱۳۹)

- د عمر د پوال:

په پورتني تول ترڼګ کې (د) تولوييکی (عمر) تولنومی (د پوالل) تولنوم دی. همدارنګه يو تشبيهي ترڼګ هم دی (عمر) مشبه (د پوالل) مشبه به او ګډ صفت يې (اوږدوالی او جوړښت) دی. د (عمر د پوالل پرېوتل) ترڼګ ګڼنه او مانا يې (مړل او د ژوند پای) ده.

زر په زر به دې د پوال د عمر پرېوځي
چې يې زدويي د مظلوم د اوښو زېم
(۱۰: ۴۶)

- د غرور پومبه:

په پورتني تول ترڼګ کې (د) تولوييکی (غرور) تولنومی (پومبه) تولنوم دی. د (پند نغمه) تول ترڼګ کې (د) تولوييکی (پند) تولنومی (نغمه) تولنوم دی.

د غرور پومبه راکاږه له غوږونو
واوره ښه د پند نغمه په زېر و بم
(۱۰: ۱۴۷)

- د غفلت زخم:

په پورتني تول ترڼګ کې (د) تولوييکی (غفلت) تولنومی (زخم) تولنوم دی. بيا يو استعاري ترڼګ دی (غفلت) قرينه (زخم) مستعارمنه او (سرتيتي) مستعارله دی.

www.melitahrik.com 0777 400 116

د غفلت زخم به زر د ستا ناسور شي
چې پرې نه ږدې د نېکخواه د پند مرهم
(۱۰: ۱۴۹)

- د زلفو زنځير:

په پورتني تول ترنګ کې (د) تولوييکی (زلفو) تولنومی (زنځير) تولنوم دی. همدارنګه يو تشبيهي ترنګ هم دی (زلفې) مشبه (زنځير) مشبه به او ګډه صفت يې (جوړښت) دی. د (عشق صحرا) په ترنګ کې (د) تولوييکی (عشق) تولنومی (صحرا) تولنوم دی.

ځغلوي راپسې يار زنځير د زلفو
چې د عشق په صحرا سر لکه مجنون شم
(۱۰: ۱۴۹)

- اسمان په غونډو ويشتل:

پورتنی ترنګ ګڼنه او مانا يې (بې ګټې کار کول، ناشونی کار کول) ده.

په تدبير سره تقدير کله تغيير خوري
چې دا فکر کړم اسمان په غونډو ولم
(۱۰: ۱۵۰)

- د داغ شمع:

په پورتني شعري تول ترنګ کې (د) تولوييکی (داغ) تولنومی (شمع) تولنوم دی.

د غم شپه مې بې ډيوې خدای هډو مه کړه
هر ماښام شمع د داغ زه بلوم
(۱۰: ۱۵۱)

- د قد همسا:

په پورتني تول ترنګ کې (د) تولوييکی (قد) تولنومی(همسا) تولنوم دی. همدارنګه يو تشبيهي ترنګ هم دی (قد)مشبه (همسا)مشبه به او ګډه صفت يې(جګوالی،اوږدوالی اوجوړښت) دی. د (زړه لاس) په تول ترنګ

کې (د) تولوییکی (زړه) تولنومی(لاس) تولنوم دی. همدارنګه یو استعاري
ترږنګ هم دی (زړه) قرینه (لاس) مستعارمنه او(هیلې) مستعارله دی. د
(زلفو کوڅه) په تول ترږنګ کې (د) تولوییکی (زلفو) تولنومی(کوڅه)
تولنوم دی.

راله را همسا د قد د زړه په لاس کې
په کوڅه کې ستا د زلفو شب کور پروت یم
(۱۰: ۱۵۶)

- د پېغور باد:

په پورتني تول ترږنګ کې (د) تولوییکی (پېغور) تولنومی (باد) تولنوم دی.

زه که کك وای د پېغور باد به وم وړی
ولې خاورې یم په در ستا په زور پروت یم
(۱۰: ۱۵۷)

- بې آبه سترګې:

په پورتني ستاینوم ترږنګ (بې آبه) ستاینوم او (سترګې) ستایلی دی.

نه شپه و ورځ ژاړم، نه له خوبه شوم بې خوبه
آب بې آبو سترګو زما ورك کا که حق وایم
(۱۰: ۱۵۸)

- د سترګو باز:

په پورتني تول ترږنګ کې (د) تولوییکی(سترګې) تولنومی(باز) تولنوم دی.
همدارنګه یو استعاري ترږنګ هم دی (سترګې) قرینه (باز) مستعارمنه او
(پام او التفات) مستعارله دی. د (ځیر طُعمه) په تول ترږنګ کې (د)
تولوییکی (ځیګر) تولنومی(طعمه) تولنوم دی. بلخوا د (ځیګر طعمه نیول
یا ورکول) ګړنه او مانا یې (هر ډول قربانی ورکول، ستره قربانی ورکول)
ده.

www.melitahrik.com 0777 400 116

التفـات يې راتـه باز د سترګو نـه کا
که هر څو ورته طُـعمه د ځيګر نيسم
(۱۰: ۱۶۱)

- غونچه خوله:

په پورتني ستاينوم ترنګ کې (غونچه) ستاينوم او (خوله) ستايلی دی.

غونچه خوله چې په خبرو راتـه واکا
د نرګس په څېر کوز ګورم شرمسار يم
(۱۰: ۱۶۲)

- د زړه دُر:

په پـورتني تـول ترنـګ کې (د) تولـوييکی (زړه) تولنـومی (دُر) تولنوم دی.
همدارنګه استعاري ترنګ هم دی (زړه) قرينه (دُر) مستعارمنه او (خبرې، هيلې ، رازونه) مستعارله دی.

دم قـدم يې پــه پـپـيـل د زړه د درو
د راستۍ په ستن وهلی نری تار شم
(۱۰: ۱۶۲)

- د تورو زلفو کفار:

په پورتني تول ترنـګ کې (د) تولـوييکی (تـورې زلفـې) تولنـومی او (کفـار) تولنـــــــــــــــــــــــــــــــــــوم دی.
(تورې زلفې) بل ستاينوم ترنګ دی (تور) ستاينوم او (زلفې) ستايلی دی.
همدارنګه يو تشبيهي ترنګ هم دی (تـورې زلفـې) مشـبه (کفـار) مشـبه بـه او ګډ صفت يې (تاريکي يا توروالی) دی.

ومې باسي د سکـون له ديندارۍ
چې بندي د تورو زلفو په کفار شم
(۱۰: ۱۶۳)

- د عشـق جهـل:

په پورتني تول ترنګ کې (د) تولوييکی (عشـق) تولنـومی او (جهـل) تولنوم

www.melitahrik.com 0777 400 116

دی. همدارنګه (عشق) له (جهالت) سره تشبیه شوی (عشق) مشبه (جهل) مشبه به (ناپوهي او سرغړونه) یې ګډ صفت دی.

ځان به مړ د عشق په جهل کړم ناصحه !
وا به نه وړم زه حمید هسې پښتون یم
(۱۰: ۱۶۴)

- کاږه کاته:

په پورتني کړول ترنګ کې (کاږه) کړول او (کاته) کړولی دی. د دې ترخنګ (په ځنګ کاږه کتل) ګڼنه او مانا یې (خپه کېدل، مخالفت) ده.

بیا په ځنګ کاږه کاته کاندي نګار نن
خدای دې خیر و کا په باب زما افګار نن
(۱۰: ۱۶۶)

- د اوښو باران:

په پورتني تول ترنګ کې (د) تولوییکی (اوښې) تولنومی او (باران) تولنوم دی. همدارنګه یو تشبیهي ترنګ هم دی (اوښې) مشبه (باران) مشبه به او ګډ صفت یې (جوړښت) دی. د (پرزړه غبار پرېوتل) ترنګ ګڼنه او مانا یې (شکمن کېدل، ناخوښي) ده.

چې پیوست مې اوروي باران د اوښو
پرېوتلی یې په زړه دی څه غبار نن
(۱۰: ۱۶۶)

- د مخ مجمر:

په پورتني تول ترنګ کې (د) تولوییکی(مخ) تولنومی او (مجمر) تولنوم دی. همدارنګه یو تشبیهي ترنګ هم دی (مخ) مشبه (مجمر)مشبه به او ګډ صفت یې (وړانګې پورته کېدل) دی. د (کسي له چشمانو لوېدل) ترنګ ګڼنه او مانا یې (سترګې ډېرې دردېدل) ده.

www.melitahrik.com 0777 400 116

په مجمر مې يې د مخ لوېږې له شوقه
د سپند په طور کسي له چشمانو
(۱۰: ۱۷۲)

- د لبانو څراغ:

په پورتني تول تړنګ کې (د) تولوييکی (لبان) تولنومی او (څراغ) تولنوم دی. همدارنګه يو تشبيهي تړنګ هم دی (لبان) مشبه (څراغ) مشبه به او ګډ صفت يې (سوروالی يا سرې وړانګې) دی. د (وړه خوله) په ستاينوم تړنګ کې (وړه) ستاينوم او (خوله) ستايلی دی.

ګفتګوی به يې بيا نه مونده وړه خوله
که څراغ ورته بل نه وي د لبانو
(۱۰: ۱۷۲)

- د مژګانو تېره غشي:

په پورتني تول تړنګ کې (د) تولوييکی (مژګان) تولنومی او (تېره غشي) تولنوم دی. (تېره غشي) ستاينوم تړنګ دی (تېره) ستاينوم او (غشي) ستايلی دی. همدارنګه يو تشبيهي تړنګ هم دی (مژګان) مشبه (تېره غشي) مشبه به او ګډ صفت يې (جوړښت او اغېز) دي.

بختر پوښ د صبر و زهد ځني تښتي
چې په ګورت کا تېره غشي د مژګانو
(۱۰: ۱۷۲)

- ميګونې شونډې:

پورتنی تړنګ تشبيهي دی (مې) مشبه به (ګونه) د تشبيه توری (شونډې) مشبه (سوروالی او نشه کول) يې ګډ صفت دی.

چې حميد کا په ميګونو شونډو مينه
زر به کښېني په حلقو کې د مستانو
(۱۰: ۱۷۳)

- د عشق اور:

www.melitahrik.com
0777400116

په پورتني تول ترړنګ کې (د) تولوييکی (عشق) تولنومی او (اور) تولنوم دی. همدارنګه يو تشبيهي ترړنګ هم دی (عشق) مشبه (اور) مشبه به او ګډه صفت يې (ګرمښت او کيفي يورنګي) دی.

هم په دا چې د عشق اور پرې زر ولګي
دا زما صورت ګېډۍ کړې د وښو
(۱۰: ۱۷۳)

- د عشق توبری:

په پورتني تول ترړنګ کې (د) تولوييکی(عشق) تولنومی او (توبری) تولنوم دی. دلته (زړګی کېدل) ګړنه او مانا يې (ډېر ګرانښت، له ځانه نه بېلېدونی څيز) ده.

د آشنا د عشق توبری زما زړګی شه
کړلی نه شم څکه حکم په وکښو
(۱۰: ۱۷۳)

- د غم کاڼي اورېدل:

پورتنی ترړنګ يوه ګړنه او مانا يې (ډېرې اندېښنې، ډېرې پرېښانۍ ، ډېرځور، ډېرغمونه) ده.

هی توبه د عشق له ملکه له ورشو
چې پرې اوري د غم کاڼي په رشو
(۱۰: ۱۷۴)

- د وروځو خيال:

په پورتني تول ترړنګ کې (د) تولوييکی (وروځو) تولنومی او (خيال) تولنوم دی.

دا ديار د وروځو خيال دی نه پوهېږم
که لړم مې ټکوهي زړه په لشو
(۱۰: ۱۷۴)

www.melitahrik.com 0771400116

- د مخ ښهر:

په پورتني تول ترڼک کې (د) تولوییکی (مخ) تولنومی او (ښهر) تولنوم دی.

چې يې تل پکې کول سترګو خونونه
د مخ ښهر يې د ږيرې مواس ونيو
(۱۰: ۱۷۷)

- د عشق تندر:

دا ترڼک تولي دی (د) تولوییکی (عشق) تولنومی او (تندر) تولنوم دی. همدارنګه يو تشبيهي ترڼک هم دی (عشق) مشبه (تندر) مشبه به او ګډ صفت يې (هيبت) دی.

چې نازل شه د عشق تندر له اسمانه
ما حميد د غم لايق ورته لاس ونيو
(۱۰: ۱۷۷)

- د سترګو غمزې:

په دې تول ترڼک کې (د) تولوییکی (سترګې) تولنومی او (غمزې) تولنوم دی.

معلومیږي ستا د سترګو له غمزو
چې يې مرګ د تېره تيغ دی راپېرزو
(۱۰: ۱۷۷)

- د صبر سوبه:

په پورتني تول ترڼک کې (د) تولوییکی (صبر) تولنومی او (سوبه) تولنوم دی.

که ترسره مې کا خدای د صبر سوبه
د ناکس له آشنايۍ توبه توبه
(۱۰: ۱۸۸)

- د نظر غشی:

www.melitahrik.com 0777 400 116

په پورتني تول ترېنګ کې (د) تولوییکی (نظر) تولنومی او (غشی) تولنوم دی. همدارنګه یو تشبیهي ترېنګ هم دی (نظر) مشبه (غشی) مشبه به او ګډ صفت یې (توغېدل او لوکېدل) دی.

زړه مې ووت د دیدن د جنګ په هپه
ولي غشي د نظر په ښي په چپه
(۱۰: ۱۸۹)

- د غم مغل:

په پورتني تول ترېنګ کې(د) تولوییکی (غم) تولنومی او (مغل) تولنوم دی. همدارنګه یو تشبیهي ترېنګ هم دی (غم) مشبه به (مغل) مشبه او ګډ صفت یې (ناکراري، ظلم) دی.

په تمام جهان قراره قراري ده
په حمید د غم مغل راوخاته
(۱۰: ۱۹۰)

- د مهر سپر:

په پورتني تول ترېنګ کې (د) تولوییکی (مهر) تولنومی او (سپر) تولنوم دی.

که له غمه یې زړګی دوه نیمه وچوي
نه نیسي د مهر سپر و ذوالفقار ته
(۱۰: ۱۹۱)

- د تورو زلفو تېغ:

په پورتني تول ترېنګ کې (د) تولوییکی (تورې زلفې) تولنومی او (تېغ) تولنوم دی. بلخوا د (تورې زلفې)ستاینوم ترېنګ کې(تورې)ستاینوم او (زلفې) ستایلی دی. همدارنګه یو تشبیهي ترېنګ هم دی (تورې زلفې) مشبه (تېغ) مشبه به او ګډ صفت یې(جوړښت) دی.

چې په تېغ د تورو زلفو ومرم ښایي
که مې بوی د مښکو درومي له تربته

www.melitahrik.com 0777 400 116

(۱۰: ۱۹۳)

- د خط غبار:

په پورتني تول ترنګ کې (د) تولوييکی (خط) تولنومی او (غبار) تولنوم دی. بلخوا، يو استعاري ترنګ هم دی (خط)قرينه(غبار)مستعارمنه(ويښته، توروالی او اغېز) يې مستعارله دی.

د مراد حسن ځنې ځي پا په رکاب شه
چې يې پاڅېده د خط غبار له مخه
(۱۰: ۲۰۱)

- د صبر غر:

په پورتني تول ترنګ کې (د) تولوييکی (صبر) تولنومی او (غر) تولنوم دی. همدارنګه يو تشبيهي ترنګ هم دی (صبر) مشبه (غر) مشبه به او ګډ صفت يې (لويوالی) دی.

په يوه نظر مې غر کاندي د صبر
هسې ويلې لکه موم د نار له مخه
(۱۰: ۲۰۱)

- د عشق ښهر:

په پورتني تول ترنګ کې (د) تولوييکی (عشق) تولنومی او (ښهر) تولنوم دی.

که مې مېشت په زړه کې ښهر د عشق نه وي
همېشه مې له خولې خېژي شور په څه
(۱۰: ۲۰۴)

- د مژګانو کاږه غشي:

په پورتني تول ترنګ کې (د) تولوييکی (مژګان) تولنومی او (کاږه غشي) تولنوم دی. بلخوا (کاږه غشي) ستاينوم ترنګ کې (کاږه) ستاينوم او (غشي) ستايلی دی.همدارنګه يو تشبيهي ترنګ هم دی (مژګان) مشبه

www.melitahrik.com 0777 400 116

(کاږه غشي) مشبه به او ګډ صفت یې (جوړښت او اغېز) دی.

چې په ګورت کا کاږه غشي د مژګانو
کـه یې کج ګوزاروي لګي سیـده
(۱۰: ۲۰۸)

- د عقل ستن:

په پورتني تول ترېنګ کې (د) تولوییکی (عقل) تولنومی او (ستن) تولنوم دی.

اوس په څېرې ګرېوان مینه کړم په ښکلیو
چې د عقـل ستـن مې ووته لـه کنډه
(۱۰: ۲۱۰)

- د عشق تبه:

په پورتني تـول ترېنګ کې (د) تولـوییکی (عشـق) تولنومی او (تبه) تولنوم دی.

چې پوښتنه مې د حال نه کړې دلبره
لامې تبه د عشق نه ګڼې شېبره
(۱۰: ۲۱۳)

- د خاطر کشور:

په پورتني تول ترېنګ کې (د) تولوییکی (خاطر) تولنومی او (کشور) تولنوم دی.

هر ساعت پکې ناحق خونونه کیږي
د خاطر کشور مې ډك شه له فتوره
(۱۰: ۲۱۴)

- د زړه کډه:

په پورتني تول ترېنګ کې(د) تولوییکی (زړه) تولنومی او (کډه) تولنوم دی.
همدارنګه یو استعاري ترېنګ هم دی (زړه) قرینه (کډه) مستعارمنه او (مینه، باور) مستعارله دی.

www.melitahrik.com 0777 400 116

که ښيي راته هزار لورې ژورې
د زړه کډې به له تا ، نه کړم ستنې زه
(۱۰: ۲۲۰)

- د فکر شخوند:

په پورتني تول ترړنګ کې (د) تولوييکی (فکر) تولنومی او (شخوند) تولنوم دی. بلخوا ، يو استعاري ترړنګ هم دی (فکر) قرينه (شخوند) مستعارمنه او (پلټنه، لټونه) مستعارله دی.

څو دې ښه د فکر شخوند زده کړی نه دی
چې شه مه کوه خبره لواړه لواړه
(۱۰: ۲۲۱)

- د شونډېو کوثر:

دا ترړنګ تولي دی (د) تولوييکی (شونډې) تولنومی او (کوثر) تولنوم دی. بلخوا ، يو استعاري ترړنګ هم دی (شونډې) قرينه (کوثر) مستعارمنه او (خواږه، لذت) مستعارله او (خوږوالی) يې جامع وجه ده.

چې کوثر مې ستا دشونډېو نصيب نه شي
خدای مې هيڅکله دا هسې شهيد مه کړه
(۱۰: ۲۲۱)

- د عشق نجار:

په پورتني تول ترړنګ کې (د) تولوييکی (عشق) تولنومی او (نجار) تولنوم دی. همدارنګه يو تشبيهي ترړنګ هم دی (عشق) مشبه (نجار) مشبه به او ګډه صفت يې (ځورول، رنځول) دی.

چې د عشق نجار اره کړم سر ترپايه
تن مې پروت تختې تختې شه دړه دړه
(۱۰: ۲۲۲)

- د زړه دړه:

په پورتني تول ترړنګ کې (د) تولوييکی (زړه) تولنومی او (دړه) تولنوم دی.

www.melitahrik.com 0777 400116

ښه چې ښېله مې په غم شوه د زړه دړه
ګوندې شي پکې لمن د وصل اړه
(۱۰: ۲۲۳)

- د هجر غر:

په پورتني تول ترېنګ کې (د) تولوییکی (هجر) تولنومی او (غر) تولنوم دی. بلخوا، یو تشبیهي ترېنګ هم دی (هجر) مشبه (غر) مشبه به او ګډ صفت یې (دروندوالی) دی.

سپك سپك غر د یار د هجر هسې دروند دی
لکه ایښی په سینه وي غر د پاسه
(۱۰: ۲۲۴)

- مغرور حسن:

په پورتني ستاینوم ترېنګ کې (مغرور) ستاینوم او (حسن) ستایلی دی.

په یو هسې مغرور حسن مبتلا شوم
چې لرې تر نمر سپوږمۍ نظر د پاسه
(۱۰: ۲۲۵)

- د غم اور:

په پورتني تول ترېنګ کې (د) تولوییکی (غم) تولنومی او (اور) تولنوم دی. همدارنګه یو تشبیهي ترېنګ هم دی (غم) مشبه (اور) مشبه به او ګډ صفت یې (تاو، سوز) دی.

څوك و کومې خواته وتښتي ځان خلاص کا
په تمامې دنیا پورې د غم اور شه
(۱۰: ۲۲۵)

- د بلا په لکۍ سپرېدل:

دا ترېنګ یوه ګړنه او مانا یې (پر کړاو کې کېوتل، تر ګواښ لاندې راتلل) ده.

څه حاکم څه رعیت څه غیر وزیر

www.meltahrik.com 0777 400 116

جهان واړه د بلا په لکۍ سپور شه
(۱۰: ۲۶)

- د حکم جام:

په پورتني تول ترړنګ کې (د) تولوییکی (حکم) تولنومی او (جام) تولنوم دی. بلخوا، یو استعاري ترړنګ هم دی (حکم) قرینه (جام) مستعارمنه او (واکې، واك) مستعارله دی.

څه به شور نه وي د هند په میخانه کې
چې اورنګ څخه د حکم جام نسکور شه
(۱۰: ۲۲۶)

- د وصل ښهر:

په پورتني تول ترړنګ کې (د) تولوییکی (وصل) تولنومی او (ښهر) تولنوم دی. د (هجران فوج) په ترړنګ کې (د) تولوییکی (هجران) تولنومی او (فوج) تولنوم دی. همدارنګه یو تشبیهي ترړنګ هم دی (هجران) مشبه (فوج) مشبه به او ګډ صفت یې (ځواك او زور) دی.

تار په تار یې کړ زما د وصل ښهر
د هجران فوج له کومه لوري سور شه
(۱۰: ۲۲۸)

- د طمعې زنځیر:

په پورتني تول ترړنګ کې (د) تولوییکی(طمعې) تولنومی او (زنځیر) تولنوم دی. همدارنګه یو تشبیهي ترړنګ هم دی (طمعه) مشبه (زنځیر) مشبه به او ګډ صفت یې (جوړښت) دی.

نور قیدونه واړه سهل دي حمیده !
خو په غاړه دې د طمعې زنځیر مه شه
(۱۰: ۲۳۱)

- پرېشانه زلفې:

په پورتني ستاینوم ترړنګ دی (پرېشانه) ستاینوم او (زلفې) ستایلی دی. د

www.melitahrik.com 0777 400 116

(زړه جمع کېدل یا زړه راټولېدل) تړنګ ګړنه او مانا یې (بې غمه کېدل، له اند یښنو خلاصېدل) ده.

هېڅ مې زړه پرېشانو زلفو جمع نه کا
دغه دین په هندو بار کې نه وو نه شه
(۱۰: ۲۳۱)

- د ګومان لینده:

دا تړنګ تولي دی (د) تولوییکی(ګومان) تولنومی او (لینده) تولنوم دی. د (باور غشی)په شعري تول تړنګ کې (د) تولوییکی (باور) تولنومی او (غشی) تولنوم دی.

که هر څو کړي د ګومان لینده بر کښه
د باور غشی به لك نه کړي له نښه
(۱۰: ۲۳۴)

- د مرګ مزری:

په پورتني تول تړنګ کې (د) تولوییکی (مرګ) تولنومی او (مزری) تولنوم دی.

چې هر څو د مرګ مزری ورته ښووه شي
څه به نه شي د حمید غزاله خوښه
(۱۰: ۲۳۴)

- تنکۍ خوله:

په پورتني ستاینوم تړنګ کې (تنکۍ) ستاینوم او (خوله) ستایلی دی. د (زړه تنګېدل) تړنګ ګړنه او مانا یې (خپه کېدل، پریشانه کېدل) ده.

چې یې ستا د تنکۍ خولې تصور واخېست
په دا فکر کې غونچه شوه په زړه تنګه
(۱۰: ۲۴۰)

- د عشق بې دمه مار:

په پورتني تول تړنګ کې (د) تولوییکی (عشق) تولنومی او (بې دمه مار)

www.melitahrik.com 0777 400 116

تولنـوم دی. بلخـوا (بـې دمـه مـار) سـتاینوم تړنـګ دی چـې (بـې دمـه) سـتاینوم او (مـار) سـتایلی دی. همدارنګـه یـو تشـبیهي تړنـګ هـم دی (عشـق) مشـبه (بـې دمـه مـار) مشـبه بـه او ګډ صـفت یـې (نـا درملنـه او لاعلاجي) ده.

چې چیچلی دې د عشق بې دمه مار یم
خود به دم راځخه وکاږي تر دمه
(۱۰: ۲۴۷)

- د مخ ګل:

دا تړنـګ تـولي دی (د) تولـوییکی (مـخ) تولنـومی او (ګـل) تولنـوم دی. همدارنګـه یـو تشـبیهي تړنګ هم دی (مـخ) مشـبه(ګل) مشـبه بـه او ګډ صفت یې (ښکلا) ده. د (زړه شګوفه) په تول تړنګ کې(د) تولـوییکی (زړه) تولنومی او (شګوفه) تولنوم دی. همدارنګه داهم یو تشبیهي تړنګ دی (زړه) مشبه (شګوفه) مشبه به او ګډ صفت یې (جوړښت) دی.

چې یې ګل د ستا د مخ په ګریوان کښېښو
شګوفه د زړه په وینو کې غرقاب شوه
(۱۰: ۲۵۷)

- د کامل عشق زلزله:

په پورتني تول تړنګ کې (د) تولـوییکی (کامـل عشـق) تولنـومی او (زلزلـه) تولنـــوم دی. د (کامل عشق) په ستاینوم تړنګ کې (کامـل) سـتاینوم او (عشـق) سـتایلی دی.

زلزله د کامل عشق راباندې نه وه
چې د تن ماڼۍ مې زبر و زبر نه شوه
(۱۰: ۲۰۹)

- د قیامت سېلاب:

دا تړنـګ تـولي دی (د) تولـوییکی (قیامـت) تولنـومی او(سـېلاب) تولنـوم

www.melitahrik.com 0777 400 116

دی. همدارنګه یو تشبیهي ترکیب هم دی (قیامت) مشبه (سېلاب) مشبه به او ګډه صفت یې (ویجاړول) دی.

خدای دې زر که د قیامت په سېلاب ورانې
دا لــه ګــنده د نفــاق ډکـې بستــۍ

(۱۰: ۲۶۴)

- منګرۍ زلفې:

دا ترکیب ستاینومیز دی (منګرۍ) ستاینوم او (زلفې) ستایلی دی.

د آشنا د منګـرو زلفـو په خیـال کې
موی په موی راباندې زهر د منګور ځي

(۱۰: ۲۶۴)

- وچې سترګې:

په پورتني ستاینوم ترکیب کې (وچې) ستاینوم او (سترګې) ستایلی دی.

چې د وچو سترګو شرم مې پرې پټ شي
راپرې ایښـی د ستا غم هومره نو نه دی

(۱۰: ۲۶۹)

- د پرهېز مزری:

په پورتني تول ترکیب کې (د) تولوییکی (پرهېز) تولنومی او (مزری) تولنوم دی. بلخوا، یو استعاري ترکیب هم دی (پرهېز) قرینه (مزری) مستعارمنه او (ځواک، قوت، سختوالی) مستعارله دی.

چې په خپل دم و افسون رایشي ښکلي
د پرهــېز پـه مــزرو واچــوي وري

(۱۰: ۲۷۳)

- زري فکر:

پورتنی شعري ترکیب ستاینومیز دی (زري) ستاینوم او (فکر) ستایلی دی.

څه عجب ساده رنګین وایې حمیده !
دا زري فـکـر دې مــه شه نظـري

(۱۰: ۲۷۴)

www.milltahrik.com 0777 400 116

- د شګو پړی:

دا ترکیب تولي دی (د) تولوییکی (شګو) تولنومی او (پړی) تولنوم دی. همدارنګه (د شګو پړی غړل) ګړنه او مانا یې (هېڅ ، بې مانا ، بې ګټې او ناشونی کار کول) ده. د (لېچې غړل) ترکیب هم ګړنه او مانا یې (اراده، هوډ ، چمتو کېدل) ده.

چې له تا زهد و پرهېز ته لېچې غړي
هغه غړي په مانا د شګو پړي
(۱۰: ۲۷۵)

- د غمونو غوټې:

پورته ترکیب تولي دی (د) تولوییکی (غمونه) تولنومی او (غوټې) تولنوم دی. همدارنګه یو تشبیهي ترکیب هم دی (غمونه) مشبه (غوټې) مشبه به او ګډه صفت یې (جوړښت) دی. د (د زړه غوټې سپړل) ترکیب ګړنه او مانا یې (د زړه رازونه / خبرې ښکاره کول). همداسې (شونډې سپړل) هم ګړنه او مانا یې (خندېدل) ده.

په خندا کې څخو شونډې راوسپړه
که مې غوټې د غمونو له زړه سپړې
(۱۰: ۲۸۱)

- د عشق مزرى:

په پورتني تول ترکیب کې(د) تولوییکی (عشق) تولنومی او (مزری) تولنوم دی. همدارنګه یو تشبیهي ترکیب هم دی (عشق) مشبه (مزری) مشبه به او ګډه صفت یې (زور و ځواک) دی. د (خېرې ښتل) ترکیب ګړنه او مانا یې (چاته ګواښېدل، ځوک ننګول) ده.

عاقبت د عشق مزری راباندې ترپ کا
چې ښتلې یې مدام راته خېرې
(۱۰: ۲۸۱)

- د تورو زلفو پړی:

www.melitahrik.com 0777 400 116

په پورتني تول ترکیب کې (د) تولوییکی (تورې زلفې) تولنومی او (پړی) تولنوم دی. د (تورو زلفو) ترکیب ستاینومیز دی (تورې) ستاینوم او(زلفې)ستايلی دی. همدارنګه یو تشبیهي ترکیب هم دی (تورې زلفې) مشبه (پړی) مشبه به او ګډ صفت یې (جوړښت) دی.

بیا به څوك ته په زندی اوېزان وژني
چې دې څوړند کړه د تورو زلفو پړي
(۱۰: ۲۸۳)

- د آهونو لوګی:

په پورتني تول ترکیب کې (د) تولوییکی (آهونو) تولنومی او (لوګی) تولنوم دی. همدارنګه یو تشبیهي ترکیب هم دی (آهونه) مشبه (لوګی) مشبه به او ګډ صفت یې (جوړښت) دی.

بیا له کومه رخه اور په حمید بل شه
چې له خولې یې د آهونو لوګی کېږي
(۱۰: ۲۸۶)

- غوني زیرېدل:

دا ترکیب یوه ګړنه او مانا یې (وېرېدل، وارخطا ، بوږنېدل) ده.

چې حمید د یار له غم کا سوې کریږه
د پېریانو غوني زیږ دېوان په دوك شي
(۱۰: ۲۸۹)

- د خط شپه:

په پورتني تول ترکیب کې (د) تولوییکی (خط) تولنومی او (شپه) تولنوم دی. همدارنګه یو تشبیهي ترکیب هم دی (خط) مشبه (شپه) مشبه به او ګډ صفت یې (رنګ، توروالی) دی.

هسې شپه د یار د خط راباندې راغله
چې هرګز به تر قیامته سحر نه شي
(۱۰: ۲۹۱)

www.meliitahrik.com 0777400116

- د هجر تشنك:

په پورتني تول ترړنګ کې (د) تولوییکی (هجر) تولنومی او (تشنك) تولنوم دی. د (وصال کوثر) په تول ترړنګ کې (د) تولوییکی (وصال) تولنومی او (کوثر) تولنوم دی. بلخوا یو استعاري ترړنګ هم دی (وصال) قرینه (کوثر) مستعارمنه (خواږه) مستعارله او (خوږوالی) وجه جامع ده.

چې وهلی وي تشنك د یار د هجر
تسلي یې د وصال په کوثر نه شي
(۱۰: ۲۱۹)

- د زړه مجلس:

په پورتني تول ترړنګ کې (د) تولوییکی (زړه) تولنومی او (مجلس) تولنوم دی. د (زړه مجلس تود بدل) ترړنګ ګړنه او مانا یې (خوښېدل) ده.

څو اغاز پکې د مینې سرود نه شي
په نور څه به دا مجلس د زړه تود نه شي
(۱۰: ۲۹۲)

- د عاشقۍ تور دېو:

دا ترړنګ تولي دی (د) تولوییکی (عاشقي) تولنومی او (تور دېو) تولنوم دی. د (تور دېو) ترړنګ ستاینومیز دی (تور) ستاینوم او(دېو) ستایلی دی. همدارنګه یو تشبیهي ترړنګ هم دی (عاشقي) مشبه (تور دېو) مشبه به او ګډ صفت یې (وحشتناك او ناوړه جوړښت) دی.

چې یې ووهي تور دېو د عاشقۍ
هېڅ محنت یې د جهان په افسون نه شي
(۱۰: ۲۹۲)

- خوږې شونډې:

په پورتني ستاینوم ترړنګ کې (خوږې) ستاینوم او (شونډې) ستایلی دی.
د (تریخ صبر) ستاینوم ترړنګ کې (تریخ) ستاینوم او (صبر) ستایلی دی.

چې تر خولې یې شي خواږه د خوږو شونډو

www.meljtahrik.com
0777 400 116

هغه زړه به ترخه صبر ته ستون نه شي
(۱۰: ۲۹۳)

- نامحرم ساقي:

په پورتنی ستاینوم ترڼک کې (نامحرم) ستاینوم او (ساقي) ستایلی دی. د (ځان ويني ښبنل) ترڼک ګړنه او مانا يې (کړاو او درد زغمل) ده.

چې پرده شي نامحرم ساقي ته سپړده
د شرابو په ځای ويني د ځان ښبني
(۱۰: ۲۹۴)

- د وصال خواږه:

په پورتني تول ترڼک کې(د)تولوييکی (وصال) تولنومی او(خواږه) تولنوم دی. همدارنګه يو تشبيهي ترڼک هم دی (وصال) مشبه (خواږه) مشبه به او ګډ صفت يې (کيفيت، جوړښت) دی.

د وصال خواږه مې زهر شو کهيږم
پکې غم د جدايي زر زر راغی
(۱۰: ۲۹۵)

- د هجر اسيا:

دا ترڼک تولي دی(د) تولوييکی (هجر) تولنومی او(اسيا) تولنوم دی. بلخوا، يو تشبيهي ترڼک هم دی (هجر) مشبه (اسيا) مشبه به او ګډ صفت يې (ځور، رنځ او ټکېدل) دی.

څه بلا سخته دانه يم نه پوهيږم
چې کسيا نه شوم د هجر په اسيا کې
(۱۰: ۲۹۶)

- د مخ ځراغ:

دا ترڼک تولي دی (د) تولوييکی (مخ) تولنومی او (ځراغ) تولنوم دی. همدارنګه يو تشبيهي ترڼک هم دی (مخ) مشبه (ځراغ) مشبه به او ګډ صفت يې (ښکلا او وړانګې خپرول) دی.

چې څراغ د یار د مخ راته بل نه وي
زه په ګور کې ګڼم خپسر په دا کور کې
(۱۰: ۲۹۹)

- شین زړه:

دا ترڼګ ستاینومیز دی(شین) ستاینوم او (زړه) ستایلی دی. بلخوا د (زړه شین کېدل) بیا ګړنه او مانا یې(له کړاوه سترېدل، ځورېدل،کړېدل او رنځېدل) ده.

دا زما له غمه شین زړه پکې خیال د یار د شونډو
هسې رنګ زیب و زینت کا لکه می په شنه پیاله کې
(۱۰: ۳۰۱)

- شهلا سترګې:

په دې ستاینوم ترڼګ کې (شهلا) ستاینوم او (سترګې) ستایلی دی.

هسې رنګ سحر و جادو کا په نظر د شهلا سترګو
نه یې سیال په هند کې شته دی نه ثاني په بنګاله کې
(۱۰: ۳۰۱)

- ګلګون مخ:

دا ترڼګ تشبیهي دی (ګل) مشبه به (ګون) د تشبیه توری (مخ) مشبه او ګډ صفت یې (ښکلا او جوړښت) دی.

خال و خط په ګلګون مخ کې د دلبرو دا مثال کا
لکه پروت وي غځېدلی خرقه پوش په دو شاله کې
(۱۰: ۳۰۲)

- خونړۍ سترګې:

پورتنی ترڼګ ستاینومیز دی (خونړۍ) ستاینوم او (سترګې) ستایلی دی.

چې د ستا له خونړو سترګو آشنا شي
تل به ویر وي د هغو په خېلخانې
(۱۰: ۳۰۶)

- د زلفو شب قدر:

www.milltahrik.com
0777 400 116

په پورتني تول ترڼګ کې (د) تولوییکی (زلفې) تولنومی او (شب قدر) تولنوم دی. بلخوا تشبیهي ترڼګ هم دی (زلفې) مشبه (شب قدر) مشبه به او ګډ صفت یې (ښکلا، خوشبويي او رنګ) دی.

چې روزي يې شه شب قدر ستا د زلفو
کوم شبګیر و، روزي شوی د شانې
(۱۰: ۳۰۶)

- د اوښو دُر ګوهر:

په پورتني تول ترڼګ کې (د) تولوییکی (اوښو) تولنومی او (دُر ګوهر) تولنوم دی. بلخوا تشبیهي ترڼګ هم دی (اوښې) مشبه (دُر او ګوهر) مشبه به او ګډ صفت یې (جوړښت او ارزښت) دی.

له لمنو دُر ګوهر د اوښو بویه
تیاری د یار د خیال د مهمانۍ
(۱۰: ۳۰۷)

- یاقوتي شونډې:

پورتنی ترڼګ ستاینومیز دی (یاقوتي) ستاینوم او (شونډې) ستایلی دی.

تویول به ورته چا ګوهر د اوښو
که موندی یاقوتي شونډې شوی ارزانې
(۱۰: ۳۰۸)

- د سترګو تېغ:

په پورتني تول ترڼګ کې (د) تولوییکی (سترګې) تولنومی او (تېغ) تولنوم دی. بلخوا یو استعاري ترڼګ هم دی (سترګې) قرینه (تېغ) مستعارمنه (نظر) مستعارله او وجه جامع یې (یورنګ تګ یا حرکت) دی. د (سترګو تېغ تېزول) ترڼګ ګڼه او مانا یې (ځان ښکلی کول / سینګارل، پسولل) ده.

د رنجو په باټ دې تېغ د سترګو تېز کړ
بیا به توی کړې نه پوهیږم د چا وینې

www.melitahrik.com

(۱۰: ۳۱۰)

- د شبنم اوښې:

دا ترڼګ تـولي دی (د) تولوييکی(شبنم) تولنومی او (اوښې) تولنـوم دی. بلخـوا يـو اسـتعاري ترڼـګ هـم دی (شـبنم) قرينـه (اوښـې) مسـتعارمنه (څـاڅکي) مسـتعارله او وجهـه جـامع يـې (جوړښـت) دی. د (وينـې ژړل) ترڼګ ګړنه او مانا يې (درد ګالل / زغمل) ده.

د دې دوو ورځو شپو په آشنايۍ کې
د شبنـم په اوښـو ژاړي لاله وينې
(۱۰: ۳۱۱)

- مشکين خال:

په پورتني ستاينوم ترڼګ کې (مشکين) ستاينوم او (خال) ستايلی دی.

مشکين خال دې په سرو شونډو هسې زېب کا
لـکه مست په ميخانه کې ملنګ کښېني
(۱۰: ۳۱۱)

- د عشق بلا:

دا ترڼـګ تـولي دی (د) تولـوييکی (عشـق) تولـنومی او (بـلا) تولـنوم دی. بلخوا تشبيهي ترڼګ هم دی(عشق) مشبه (بلا) مشبه به او ګډ صفت يې (مصيبت او ناورين) دی.

هسـې زه د عـشق بـلا پـه خير ګڼمـه
لکه څوک په خوله کې خوښ د پلنګ کښېني
(۱۰: ۳۱۲)

- د مخ اور:

دا ترڼګ تولي دی (د) تولوييکی (مخ) تولنومی او (اور) تولنوم دی. بلخوا تشـبيهي ترڼـګ هـم دی (مـخ) مشـبه (اور) مشـبه بـه او ګـډ صـفت يـې (وړانګې) دی.

که دې خط په خاکستر ځپلی نه وی

www.melitahrik.com 0777 400 116

د مخ اور به دې تر اوسه و ملك سوی
(۱۰: ۳۱۵)

- مه جبین:

پورتنی تړنګ تشبیهي دی (مه) مشبه به (جبین) مشبه او ګډه صفت یې (ښکلا او جوړښت) دی.

د ډیــوې د بلـولـو حاجـت نشتــه
په هغه کور کې چې ناست مه جبین ته یې
(۱۰: ۳۱۹)

- د زړه غوټه:

په پورتني تول تړنګ کې (د) تولوییکی(زړه)تولنومی او (غوټه) تولنوم دی. بلخوا یو استعاري تړنګ هم دی (زړه) قرینه (غوټه) مستعارمنه (خبره) مستعارله دی. د (د زړه غوټه پرانتل) تړنګ ګړنه او مانا یې (راز برسېرول ، د زړه خبره ویل) ده.

دم و خود به وي ولاړ د غم له ګوټه
پرانتی به چاته نه شي د زړه غوټه
(۱۰: ۳۲۳)

- مخ په تبۍ تور:

دا تړنګ یوه ګړنه او مانا یې (شرمېدل، ګرمېدل) ده. د (په خره سورول) تړنګ هم یوه ګړنه اومانا یې (شرمېدل ، ګرمېدل) ده.

چې مې یار په سفر تللی زه په کور یم
ګویا مخ په تبۍ تور او په خره سور یم
(۱۰: ۳۲۶)

- د هجران بلا:

په پورتني تول تړنګ کې (د) تولوییکی (هجران) تولنومی او (بلا) تولنوم دی. بلخوا یو تشبیهي تړنګ هم دی (هجران) مشبه (بلا) مشبه به او ګډه صفت یې (مصیبت او رنځ) دي.

ربـه راولې آشنـا پـه سفـر تللی
ډېر مې وکړ د هجران پـه بلا صبر
(۱۰: ۳۲۷)

- د هجران ناسور:

پـه پـورتني تـول ترڼـګ کـې (د) تولـوییکی (هجـران) تولنـومی او (ناسـور) تولنـوم دی. بلخـوا یـو اسـتعاري ترڼـګ هـم دی (هجـران) قرینـه (ناسـور) مسـتعارمنه (کړاو و رنځ) مسـتعارله دی. د (سـترګې وا کـول) ترڼـګ ګړنـه او مانا یې (غړول، څېرېدل) ده.

د اشنـا پـه ښکلي مخ مې سترګې واکړې
پـه ناسور مې د هجران، پورې دوا کړې
(۱۰: ۳۳۰)

- د حسن توره:

پـه پورتني تـول ترڼـګ کې (د) تولـوییکی (حسـن) تولنـومی او (تـوره) تولنـوم دی. تشبیهي ترڼـګ هم دی (حسن) مشبه (توره) مشبه بـه او ګډ صفت یې (اغېز) دي.

لسم کال هسې اوبه ورکړې مشهورې
چې یې وواهه چورنګ د حسن تورې
(۱۰: ۳۴۴)

- د مخ شمع:

پـه پـورتني تـول ترڼـګ کـې (د) تولـوییکی (مـخ) تولنـومی او (شـمع) تولنـوم دی. تشبیهي ترڼـګ هـم دی (مـخ) مشـبه (شـمع) مشـبه بـه او ګـډ صفت یـې (ښکلا او وړانګې) دی.

چې یې بله د مخ شمع روانه شي
هغه دم ورباندې جمع پروانه شي
(۱۰: ۳۵۱)

www.melitahrik.com 0771 400 116

- خام خُمار:

پورتنی ترکیب ستاینومیز دی (خام) ستاینوم او (خُمار) ستایلی دی.

خام خُمار يې د تقوی له سره کوز شو
شور و شر چې يې کاوه پوه په رموز شو
(۱۰: ۳۵۸)

- د غرور آس:

په پورتني تول ترکیب کې (د) تولوییکی (غرور) تولنومی او (آس) تولنوم دی. بلخوا تشبیهي ترکیب هم دی (غرور) مشبه (آس) مشبه به او ګډه صفت يې (خېز وهل، هوايي تګ) دی.

هی توبه د احتساب له وچو پوچو
د غرور آس مې واهه په کوچو پوچو
(۱۰: ۳۵۹)

- د قهر سرې لمبې:

دا ترکیب تولي دی (د) تولوییکی (قهر) تولنومی او(سرې لمبې) تولنوم دی. د (سرې لمبې) ترکیب ستاینومیز دی (سرې) ستاینوم او (لمبې) ستایلی دی. بلخوا، تشبیهي ترکیب هم دی (قهر) مشبه (سرې لمبې) مشبه به او ګډه صفت يې (ګرمښت، تودوالی) دی. د (تورو سترګو سره کول) ترکیب ګڼه او مانا يې (غوسه ښکاره کول / ښوول) ده.

که يو ځل درباندې تورې سترګې سرې که
سرې لمبې به دې د قهر مړې ايرې که
(۱۰: ۳۶۲)

- د قهر زهر:

دا ترکیب تولي دی (د) تولوییکی (قهر) تولنومی او (زهر) تولنوم دی. بلخوا يو تشبیهي ترکیب هم دی (قهر) مشبه (زهر) مشبه به او ګډه صفت يې (بدي، تریخوالی) دی. د (پر زړه زهر اوښتل) ترکیب هم ګڼه او مانا

www.melitahrik.com 0774009116

يې (ډېره غوسه) ده.

چې يې واوښته په زړه د قهر زهر
په دا شور يې کړ خبر حاکم د ښهر
(۱۰: ۳۶۳)

- د زړه زخم:

دا ترړنګ تولي دی (د) تولوييکی (زړه) تولنومی او (زخم) تولنوم دی.

د زړه زخم يې تر خولې سرايت وکړ
د سکوت پهې يې دا کفايت وکړ
(۱۰: ۳۶۹)

- د سپوږمۍ شمع:

دا ترړنګ تولي دی (د) تولوييکی (سپوږمۍ) تولنومی او (شمع) تولنوم دی. بلخوا يو تشبيهي ترړنګ هم دی (سپوږمۍ) مشبه به(شمع) مشبه او ګډه صفت يې (رڼا او روښنايي) ده.

بله شپه چې ځای په ځای د سپوږمۍ شمعې
بلې کړې وې و ځان ته هرې جمعې
(۱۰: ۳۷۲)

- د حسن نور:

دا ترړنګ تولي دی (د) تولوييکی (حسن) تولنومی او (نور) تولنوم دی.

هسې شان يې جلوه ګر د حسن نور شو
چې ښکاره په قصر بام طيور د طُور شو
(۱۰: ۳۷۴)

- د زړه پروانه:

په پورتني تول ترړنګ کې (د) تولوييکی(زړه) تولنومی او (پروانه) تولنوم دی. بلخوا يو استعاري ترړنګ هم دی (زړه) قرينه (پروانه) مستعارمنه (حرکت) مستعارله دی.

www.melitahrik.com 0777 400 116

پروانه مې شو د زړه د پر نه پاتې
ستا د مخ په ډيوه سوې کانې ماتې
(۱۰: ۳۷۵)

- د محبت لمبه:

دا ترڼګ تولي دی (د) تولوييکی (محبت) تولنومی او (لمبه) تولنوم دی. تشبيهي ترڼګ هم دی (محبت) مشبه (لمبه) مشبه به او ګډ صفت يې (رنځول، سوځول) دی.

په لمبه د محبت موتې ايرې
کېوتلې د غمونو په ګيرې
(۱۰: ۳۷۸)

- د کږو وروځو لينده:

دا ترڼګ تولي دی (د) تولوييکی (کږې وروځې) تولنومی او (لينده) تولنوم دی. د (کږې وروځې) ترڼګ ستاينوميز دی (کږې) ستاينوم او (وروځې) ستايلی دی. بلخوا يو تشبيهي ترڼګ هم دی(کږې وروځې) مشبه (لينده) مشبه به او ګډ صفت يې(کوږوالی اوجوړښت) دی.

د کږو وروځو لينده په لاس بر کښه
کاږه غشي د مژګانو سم په نښه
(۱۰: ۳۸۰)

- سنګين زړه:

په پورتني ستاينوم ترڼګ کې (سنګين) ستاينوم او (زړه) ستايلی دی.

په هنر د پاکوبۍ چې اغاز ګيت کړ
سنګين زړه لکه دانه کور و چيت کړ
(۱۰: ۳۸۳)

- د عقل لښکر:

دا ترڼګ تولي دی (د) تولوييکی(عقل) تولنومی او (لښکر) تولنوم دی. بلخوا يو استعاري ترڼګ هم دی (عقل) قرينه (لښکر) مستعارمنه (زور و

www.meliatahrik.com 0777 400 116

ځواك) مستعارله دی.

یکه تاز حسن دې هسې په خېز کړ
چې لښکر مې یې د عقل په ګرېز کړ
(۱۰: ۳۸۶)

- د عقل پښې:

دا ترڼګ تولي دی (د) تولوییکی (عقل) تولنومی او (پښې) تولنوم دی. د (په زارۍ پښې نیول) ترڼګ یوه ګړنه او مانا یې (ډېره زاري او عاجزي) ده.

که هر څو مې په زارۍ د عقل پښې
نیوې، نه ودرېده لاړ د ځان په ښې
(۱۰: ۳۸۶)

- د ادب شیشه:

دا ترڼګ ستاینومیز دی (د) تولوییکی (ادب) تولنومی او (شیشه) تولنوم دی.

دایره د تحمل شوه باندې تنګه
د ادب شیشه یې وویشته له سنګه
(۱۰: ۳۸۸)

- توري طالع:

په پورتني ستاینوم ترڼګ کې (توري) ستاینوم او (طالع) ستایلی دی. بلخوا، استعاري ترڼګ هم دی (طالع) قرینه (تور) مستعارمنه (بد او ناوړه) مستعارله دی.

د عاشق توري طالع، څه خو وبرېښنه
ګوندې وکه باندې یار د مهر پېښنه
(۱۰: ۳۹۴)

- د ګلو خرمن:

په پورتني تول ترڼګ کې (د) تولوییکی (ګلو) تولنومی او (خرمن) تولنوم

دی.

په پالنګ لکه د ګلو خرمن پرېووت
که لوګری په چمن د ګلو پرېووت
(۱۰: ۳۹۴)

- د مخ لمبه:

دا ترېنګ تولي دی (د) تولوییکی (مخ) تولنومی او (لمبه) تولنوم دی. بلخوا، استعاري ترېنګ هم دی (مخ) قرینه (لمبه) مستعارمنه (د ښکلا او ښایست وړانګې) مستعارله دی.

سروماال زما د مخ په لمبه بس
لکه خس هسې سېځي په هر نفس
(۱۰: ۳۹۷)

- د زړه لال:

دا ترېنګ تولي دی (د) تولوییکی (زړه) تولنومی او (لال) تولنوم دی. بلخوا، یو تشبیهي ترېنګ هم دی (زړه) مشبه (لال) مشبه به او ګډ وصف یې (سوروالی او جوړښت) دی.

د زړه لال د عشق ساز په ترحم کې
خوله په مهر عذر خواه په تبسم کې
(۱۰: ۳۹۸)

- لاس په غوږ :

دا ترېنګ یوه ګړنه او مانا یې (بېزار، توبه ایستونکی) ده.

د اغیارو له مجلسه لاس په غوږ
شماره ځان د یار د مینې په در وږ
(۱۰: ۳۹۸)

www.melitahrik.com 0777 400 116

- د مهر دم:

په پورتني تول ترکیب کې (د) تولوییکی (مهر) تولنومی او (دم) تولنوم دی.

چې یې دم وربانديې ډېر د مهر پو کړ
بې رحمۍ شلولی زخم یې رفو کړ
(۱۰: ۳۹۸)

- د سترګو اوبه:

دا ترکیب تولي دی (د) تولوییکی (زړه) تولنومی او (لال) تولنوم دی. بلخوا، یو استعاري ترکیب هم دی (سترګې) قرینه (اوبه) مستعارمنه او مستعار (اوښکې) مستعارله او وجه جامع یې (جوړښت) دی.

له خسته یې د یارانو کړم بیان څه
په اوبو د سترګو لاس وینځم عیان څه
(۱۰: ۴۰۰)

- د اُمید لال:

دا ترکیب تولي دی (د) تولوییکی (اُمید) تولنومی او (لال) تولنوم دی.

چې همای باندې د بخت سایه ګستر شو
د امید لال یې روښن په خاکستر شو
(۱۰: ۴۰۲)

- د عقل چمبه:

دا ترکیب تولي دی (د) تولوییکی(عقل) تولنومی او(چمبه) تولنوم دی. بلخوا، یو استعاري ترکیب هم دی (عقل) قرینه (چمبه) مستعارمنه (واك او ځواك) مستعارله دی.

مینه نه اوسي د عقل په چمبه کې
پټ ساته نه شي بخرې په پومبه کې
(۱۰: ۴۱۰)

- میګون حسن:

پورتنی ترکیب تشبیهي دی (می) مشبه به (ګون) د تشبیه توری او(حسن)

www.melitahrik.com
0777 400116

مشبه دی. همدارنګه (میګون) ستاینوم او (حسن) ستایلی دی، په دې توګه پورتنی تړنګ ستاینومیز هم دی. د (آتشي شونډې) ستاینوم تړنګ کې (آتشي) ستاینوم او (شونډې) ستایلی دی.

چې په مینه د میګون حسن خراب شو
په آتش د آتشي شونډو کباب شو
(۱۰: ۴۱۲)

- د وروځو محراب:

دا تړنګ تولي دی (د) تولوییکی (وروځو) تولنومی او (محراب) تولنوم دی. بلخوا، یو تشبیهي تړنګ هم دی (وروځې) مشبه (محراب) مشبه به او ګډ صفت یې (جوړښت) دی.

په قیام، که په سجود، که په رکوع دی
و محراب ته یې د وروځو په رجوع دی
(۱۰: ۴۱۳)

- د جمال ډیوه:

دا تړنګ تولي دی (د) تولوییکی (جمال) تولنومی او (ډیوه) تولنوم دی.

په ډیوه یې د جمال په هر پرتو
پروانه په سرومال دی ورته دو
(۱۰: ۴۱۳)

- د کینې، غصې لښکر:

دا تړنګ تولي دی (د) تولوییکی (کینې او غصه) تولنومی او (لښکر) تولنوم دی. بلخوا، یو استعاري تړنګ هم دی (کینه و غصه) قرینه (لښکر) مستعارمنه (زور و ځواك) مستعارله دی.

د کینې غصې لښکر په هجوم ټول شو
یك منت د نازنین په غولي غول شو
(۱۰: ۴۱۴)

- ګوته په غاښېدل:

www.melitahrik.com 0777 400 116

دا ترڼګ ګړنه او مانا يې (هېښېدل، حيرانېدل) ده.

د حسرت ګوتې په غاښ کړې هندو ګبر
وې يې ګورئ دا بې جرمه جور جبر
(۱۰: ۴۱۴)

- د سپينو اوښو سيند:

دا ترڼګ تولي دی (د) تولوييکی(سپيني اوښې) تولنومی او (سيند) تولنوم دی. د (سپيني اوښې) ستاينوم ترڼګ کې (سپېنې) ستاينوم او (اوښې) ستايلی دی. د (غم غبار) تول ترڼګ کې (د) تولوييکی (غم) تولنومی او (غبار) تولنوم دی.

ته يې سيند د سپينو اوښو په مخ باندې
کړه يې زړه د غم غبار تر سياهۍ لاندې
(۱۰: ۴۱۶)

- د فکر دروازه:

دا ترڼګ تولي دی (د) تولوييکی(فکر) تولنومی او (دروازه) تولنوم دی. د (فکر دروازه لرې کول) ترڼګ ګړنه او مانا يې (پام کول، ځيرېدل، غوږ نيول) ده.

واړه يو ځله آغازې کړې خبرې
هر يوه کړه دروازه د فکر لرې
(۱۰: ۴۲۰)

- د کرم اوبه:

دا ترڼګ تولي دی (د) تولوييکی (کرم) تولنومی او (اوبه) تولنوم دی. بلخوا، تشبيهي ترڼګ هم دی (کرم) مشبه (اوبه) مشبه به او ګډ صفت يې(سړول، له غضب او اور سره ضديت) دی. د (غضب اور) تول ترڼګ کې (د) تولوييکی (غضب) تولنومی او (اور) تولنوم دی. بلخوا، تشبيهي ترڼګ هم دی (غضب) مشبه (اور) مشبه به او ګډ صفت يې (کړول، رنځول، له کرم، سوړوالي او اوبو سره ضديت) دی.

www.melitahrik.com 0777 400 116

د کرم په اوبو مړ د غضب اور کړه
بېرته وجار وځه سخ زما په کور کړه
(۱۰: ۴۲۳)

- ګرمې اوبښې:

پورتنی ترکیب ستاینومیز دی (ګرمې) ستاینوم او (اوبښې) ستایلی دی.

د یتیم د ګرمو اوښو په ګداز ږو
د بېکس و بېچاره په سوز و ساز ږو
(۱۰: ۴۳۰)

- د ناز پېی:

په پورتني تول ترکیب کې (د) تولوییکی (ناز) تولنومی او (پېی) تولنوم دی.

وې یې وایه ای د ناز په پیو لویه
بسم الله له بسم الله اغازي بویه
(۱۰: ۴۴۱)

- د هجر تېغ:

په پورتني تول ترکیب کې (د) تولوییکی (هجر) تولنومی او (تېغ) تولنوم دی. بلخوا، یو تشبیهي ترکیب هم دی (هجر) مشبه (تېغ) مشبه به او ګډه صفت یې (ځورول و رنځول) دی.

که وایم مه ځه ملالېږي، ملالېږم
که وایم ځه په تېغ د هجر حلالېږم
(۱۰:۴۵۴)

- د هجران تاب:

دا ترکیب تولي دی (د) تولوییکی (هجران) تولنومی او (تاب) تولنوم دی.

چې له تابه د هجران بې آب و تاب شو
له خپل زړه سره په دا سوال و جواب شو
(۱۰: ۴۶۴)

- د زنې سېب:

په دې تول ترکیب کې (د) تولوییکی (زنې) تولنومی او (سیب) تولنوم دی.

www.melitahrik.com 0777 400 116

بلخوا، یو تشبیهي ترنګ هم دی (زنه) مشبه (سیب) مشبه به او ګډه صفت یې (ښکلا او جوړښت) دی.

- وار و پار خطا کېدل:

دا ترنګ ګڼنه او مانا یې (ډارېدل، بوږنېدل) ده.

بې آسیبه سیب د زنـې ور عـطاء شـو
په تش بوی سره یې وار و پار خطا شو
(۱۰: ۴۷۳)

- د لبانو لال:

په پورتني تول ترنګ کې (د) تولوییکی(لبان) تولنومی او (لال) تولنوم دی.
بلخوا، یو تشبیهي ترنګ هم دی (لبان) مشبه (لال) مشبه به او ګډه صفت یې (سوروالی) دی.

لا یې لعل د لبانو درخشــان وو
د غمزې تیغ یې تېره په هغه شان وو
(۱۰: ۴۷۸)

- د سترګو خار:

دا ترنګ تولي دی (د) تولوییکی (سترګې) تولنومی او (خار) تولنوم دی.
همدارنګه یوه ګڼنه هم ده او مانا یې (خنډ، مانع، غماز او رقیب) ده.

چې شاهد د هر شاهد د سترګو خار
لکه ګل په مخ نګار په زړه افکار
(۱۰: ۵۰۶)

- د غوږو دُر:

دا ترنګ تولي دی (د) تولوییکی(غوږو) تولنومی او (دُر) تولنوم دی.

بېرته وجار ابسته ترکو دُر د غوږو
جوهـریانو ته د دې دُرو په زوږو
(۱۰: ۵۳۹)

- د اُمید کمند:

www.melitahrik.com 0777 400 116

دا تړنګ تولي دی (د) تولوییکی (اُمید) تولنومی او (کمند) تولنوم دی.

چې کمند مې ورته ایښی د اُمید دی
که مې ونیوه ستا فضل غوره صید دی
(۱۰: ۵۵۸)

- لاس اوږدول:

دا تړنګ ګړنه او مانا یې (مرسته غوښتل، خیر غوښتل) ده.

و هر ځیز ته چې یې لاس اوږد د آرزو شه
په آرزو یې د شرف قبول پېرزو شه
(۱۰: ۵۷۳)

- د اُمید بړوسه غونچه:

دا تړنګ تولي دی (د) تولوییکی (اُمید) تولنومی او (بړوسه غونچه) تولنوم دی. د (بړوسه غونچه) تړنګ ستاینومیز دی (بړوسه) ستاینوم او (غونچه) ستایلی دی.

د نسیم په خبر پېره په باغ زما کړه
د اُمید بړوسه غونچه مې په خندا کړه
(۱۰: ۵۷۷)

- د هجر رنځ:

دا تړنګ تولي دی (د) تولوییکی (هجر) تولنومی او (رنځ) تولنوم دی. بلخوا، یو تشبیهي تړنګ هم دی (هجر) مشبه (رنځ) مشبه به او ګډه صفت یې (ځورول او کړول) دی.

خاصیت د شفا نه دی ځنې تللی
پرې رغېږي رنځ د هجر پرېستلی
(۱۰: ۵۸۳)

- د عشق ژامه:

دا تړنګ تولي دی (د) تولوییکی (عشق) تولنومی او (ژامه) تولنوم دی.

www.melitahrik.com 0777 400 116

چې ژوولی د عشق ژامو په خوند نه وي
د هغه ژوي به هېچرې خوند نه وي
(۱۰: ۵۸۸)

- د سخن دُر:

په پورتني تول ترږنګ کې(د) تولوييکی (سخن) تولنومی او (دُر) تولنوم دی. بلخوا، تشبيهي ترږنګ هم دی (سخن) مشبه (دُر) مشبه به او ګډه صفت يې (ارزښت) دی.

څو د زړه په وينو وللي مخ د سخن شي
سرخرويي هومره دُر د سخن شي
(۱۰: ۵۹۳)

- د زړه د غوږو دُر:

دا ترږنګ تولي دی (د) تولوييکی (زړه، غوږ) تولنومی او (دُر) تولنوم دی.

چې په مياشت شي لکه مياشت يوه دهره
ده د زړه د غوږو دُر هغه خبره
(۱۰: ۵۹۴)

- د وروځو لينده:

دا ترږنګ تولي دی (د) تولوييکی (وروځو) تولنومی او (لينده) تولنوم دی. بلخوا، يو تشبيهي ترږنګ هم دی (وروځې) مشبه (لينده) مشبه به او ګډه صفت يې(کوږوالی اوجوړښت) دی.

چې به ده لينده د وروځو کړه بر کښه
د حرم هوسو به ځان کړه ورته نښه
(۱۰: ۶۰۶)

- د غم غر:

دا ترږنګ تولي دی (د) تولوييکی(غم) تولنومی او (غر) تولنوم دی. بلخوا، يو تشبيهي ترږنګ هم دی (غم) مشبه (غر) مشبه به او ګډه صفت يې (لويوالی اوجوړښت) دی.

www.meltahrik.com 0777 400 116

له ژړا يې مخ د صبح په لاس وچ کړ
په وفا يې د غـم غر له زړه رچ پچ کړ
(۱۰: ۶۱۸)

- د اوښو رود:

دا ترڼګ تولي دی (د) تولوییکی (اوښې) تولنومی او (رود) تولنوم دی.

کله پاڅه کله کښېنه لاړې ګوره
د راتلو په رو يې رود د اوښو ګوره
(۱۰: ۶۲۱)

- د زلفو دام:

دا ترڼـګ تـولي دی (د) تولـوییکی (زلفـې) تولنـومی او (دام) تولنـوم دی. بلخـوا، یـو تشـبیهي ترڼـګ هـم دی (زلفـې) مشـبه (دام) مشـبه بـه او ګـډ صفت يې (جوړښت او راګیرول) دی.

په څېره چې دام د زلفو د زېب کېږدي
دوبـاره پکې دانـه د فـرېب کېږدي
(۱۰: ۶۲۵)

- اور پورې کول:

دا ترڼګ ګړنه او مانا يې (یو څه ته شا کول، هېرول، ناپامي) ده.

هسې رنګ به سره لمبه قهر و غـضب که
تا به وې چې اور یې پورې په مکتب که
(۱۰: ۶۳۲)

- د غم خاورې:

دا ترڼګ تولي دی (د) تولوییکی (غـم) تولنـومی او (خاورې) تولنـوم دی. د (غم خاورې خوړل) ګړنه اومانا يې (غمېدل او کړېدل) ده.

سیده سترګې سپړدې نه وې په هوس ما
بیا خوړلې د غم خاورې پکې بس ما
(۱۰: ۶۳۴)

- د غصې غبار:

www.melitahrik.com
0777 400 116

دا ترېنګ تولي دی (د) تولوييکی (غصه) تولنومی او (غبار) تولنوم دی. د (کينې زنګار) ترېنګ تولي دی (د) تولوييکی (کينې) تولنومی او (زنګار) تولنوم دی.

د غصې غبار يې لرې له سينې شه
د کينې زنګار يې ورك له آيينې شه
(۱۰: ۶۳۵)

- د آزار اور:

دا ترېنګ تولي دی (د) تولوييکی (آزار) تولنومی او (اور) تولنوم دی. بلخوا، يو تشبيهي ترېنګ هم دی (ازار) مشبه (اور) مشبه به او ګډ صفت يې (رنځول او کړول) دی.

د کرم په اوبو مړ د ازار اور کا
په عطا سره خطا زما در ګور کا
(۱۰: ۶۳۶)

- مرمر لب:

پورتنی ترېنګ ستاينوميز دی (مرمر) ستاينوم او (لب) ستايلی دی. همدارنګه يو تشبيهي ترېنګ هم دی (مرمر) مشبه به (لب) مشبه او (جوړښتي يورنګي) يې ګډ وصف دی.

خبردار يې په اسرار اهل مکتب شه
له دې بابه ګفتګوی په مرمر لب شه
(۱۰: ۶۳۸)

- د سترګو خس / د سترګو خس کېدل:

دا ترېنګ تولي دی (د) تولوييکی (سترګو) تولنومی او (خس) تولنوم دی. همدارنګه يوه ګړنه هم ده . مانا يې (خنډ او مانع) ده.

که د خسو وي رقيب د سترګو خس وي
پناه وشه چې حاکم وي يا عسس وي
(۱۰: ۶۴۱)

www.melitahrik.com 0777 400 116

- د زړه سوي لوګی:

دا ترنګ تولي دی (د) تولوییکی (زړه سوي) تولنومی او(لوګی) تولنوم دی. د (آتشي آه) ترنګ ستاینومیز دی (آتشي) ستاینوم او (آه) ستایلی دی.

چې به ده آتشي آه کړ له زړه تنګ
د زړه سوي لوګی به شه له هره سنګ
(۱۰: ۶۴۳)

- د وصل شربت:

دا ترنګ تولي دی (د) تولوییکی (وصل) تولنومی او(شربت) تولنوم دی. همدارنګه یو استعاري ترنګ هم دی (وصل) قرینه (شربت) مستعارمنه (خوږوالی) مستعارله دی.

چاچې رنځ وي د هجران په ځان پېځلی
عاقبت یې دی د وصل شربت څښلی
(۱۰: ۶۵۹)

www.melitahrik.com 0777 400 116

- مستې سترګې:

دا ترنګ ستاینومیز دی (مستې) ستاینوم او(سترګې) ستایلی دی.

ګوره سره ګلونه سره جامونه د لاله وو
مستې سترګې د شېر مستو غزالـه وو
(۱۰: ۶۷۱)

- بړوسې شونډې:

دا ترنګ ستاینومیز دی (بړوسې) ستاینوم او (شونډې) ستایلی دی. د (شبنم سپینې غوټۍ) ترنګ هم تولي دی (د) تولوییکی (شبنم) تولنومی او (سپینې غوټۍ) تولنوم دی. د (سپینې غوټۍ) ترنګ ستاینومیز دی (سپینې) ستاینوم او (غوټۍ) ستایلی دی.

بړوسي شونډې د غونچې ګل خندان شوې
د شبنم سپينې غوټۍ پکې دندان شوې
(۱۰: ۶۷۷)

- عنبر مويه:

دا تړنګ ستاينوميز دی (عنبر) ستاينوم او (مويه) ستايلي دی. همدارنګه (عنبر) مشبه به(موی) مشبه او ګډ صفت يې (توروالی او خوشبويي) دی، نو يو تشبيهي تړنګ هم دی.

له سبزۍ شوه ښېوه د عنبر مويو
سره لاله يې اننګي وو د خوب رويو
(۱۰: ۶۷۹)

- د شفق پيالې:

دا تړنګ تولي دی (د) تولوييکی(شفق) تولنومی او (پيالې) تولنوم دی.

چې تمامې يې پيالې کړې د شفق
له مستۍ نه ستوري راغله په حق حق
(۱۰: ۶۸۶)

- د خوښۍ ډيوه:

دا تړنګ تولي دی (د) تولوييکی (خوښۍ) تولنومی او (ډيوه) تولنوم دی.
د (خوښۍ ډيوه بلېدل) ګڼنه اومانا يې (خوښېدل، خوښي) ده.

د خوښۍ ډيوه يې بله هسې ځای کړه
چې پېره پرې پروانه خوار ګدای کړه
(۱۰: ۶۸۷)

- د زړه رڼا:

دا تړنګ تولي دی (د) تولوييکی (زړه) تولنومی او (رڼا) تولنوم دی.

وې يې ورشم هغه شاه د مجلس شمع
په رڼا د زړه وګورم د زړه جمع
(۱۰: ۶۸۹)

- لاسونه مبنل:

www.melitahrik.com 0777 400 116

دا ترڼک ګړنه او مانا يې (ارمان کول، پښېماني) ده.

چې به نورو جام په لاس که د عشرت
ده به مېنل سره لاسونه د حسرت
(۱۰: ۶۹۰)

- د مينې پيالې:

دا ترڼک تولي دی (د) تولوييکی (مينه) تولنومی او (پيالې) تولنوم دی.

شاه نوشلې پياپې پيالی د مينې
څښي ګدا کاسې کاسې د ځيګر وينې
(۱۰: ۶۹۰)

- د صبر اور:

دا ترڼک تولي دی (د) تولوييکی (صبر) تولنومی او (اور) تولنوم دی. بلخوا، تشبيهي ترڼک هم دی (صبر) مشبه (اور) مشبه به او ګډه صفت يې (رنځول، کړول، سختوالی) دی. د (خاطر جمع کېدل) ترڼک ګړنه او مانا يې (ډاډمنېدل) ده.

وې يې مه کوه وسواس خاطر کړه جمع
کړه د صبر په اور بله د مراد شمع
(۱۰: ۷۰۱)

- د روح مرغه:

دا ترڼک تولي دی (د) تولوييکی (روح)تولنومی او (مرغه) تولنوم دی. بلخوا، تشبيهي ترڼک هم دی (روح) مشبه (مرغه) مشبه به او ګډه صفت يې (الوتل) دی.

که د زوی لږ و ډېر په خوب لاغه شي
الوتو ته ساز د پلار د روح مرغه شي
(۱۰: ۷۰۶)

- د ګل تاج:

دا ترڼک تولي دی (د) تولوييکی (ګل) تولنومی او (تاج) تولنوم دی.

د هر ښاخ له سره پرېووت د ګل تاج
تاج و تخت شو د چمن تاخت و تاراج
(۱۰: ۷۳۱)

- د پوزې پړی کېدل:

پورتنی ترنګ ګړنه او مانا یې(پېغورېدل ، پېغورسازېدل، شرمېدل) ده.

څو یې نه کاندي وفا د پوزې پړی
یار د یار د جفا بار دې کله وړی
(۱۰: ۷۳۲)

- د مرګ غشی:

دا ترنګ تولي دی (د) تولوییکی(مرګ) تولنومی او (غشی) تولنوم دی.

دم پـه دم یې زیاتېـدلـه بیمـاري
د مرګ غشی یې خوړلی وو کـاري
(۱۰: ۷۳۵)

- د اُمید نمر:

دا ترنګ تولي دی (د) تولوییکی (اُمید) تولنومی او (نمر) تولنوم دی.

چې درویش په بادشاهت د شاه خبر شه
د کرم نعـره یې هسك د اُمید نمر شـه
(۱۰: ۷۴۵)

- ارمان خوړل:

دا ترنګ ګړنه او مانا یې (ارمان کول، پښېمانېدل، ارمانجنېدل) ده.

تا چې تېز تېزه سمند د خودرایۍ
ما د ستا د پرېوتو هله ارمان خوړ
(۹: ۲)

- اسماني کاڼي پرېوتل:

دا ترنـګ یـوه ګړنـه او مانـا یـې (ناڅـاپي پـه کـړاو پرېوتـل، پـه اند ېښـنو ککړېدل) ده.

نه مې دم قدم په یوه غم کا مخ په لارې

نه اسماني کانړی په ما پرېووت څه بلا یم
(۹: ۳)

- انګشت نما کېدل:

دا ترنګ یوه ګړنه او مانا یې (رسواکېدل، موخه کېدل، نوم بدي) ده.

څه له کا د حسن لاف صاحب جمال
خود به شي انګشت نمای لکه هلال
(۹: ۴)

- د اوسپنو چڼې چیچل:

پورتنی ترنګ یوه ګړنه او مانا یې (ستونزې او خواري ګالل) ده.

چې د اوسپني چڼې شوې پرې چیچلې
خدایزده پخ کړه، هغه غاښ کومو ترشو
(۹: ۶)

- ایمان خوړل:

دا ترنګ یوه ګړنه او مانا یې (ډېر زیانمنېدل، زیان ګالل، بې ننګه کېدل) ده.

تش ارمان د ستا په مرګ هغو ونه خوړ
چې د دوی د پاره تا دین و ایمان خوړ
(۹: ۷)

- بلا پسې کول / کېدل:

دا ترنګ یوه ګړنه او مانا یې (بې ارزښته ګڼل، بې پروا کېدل، نهیلی) ده.
همداسې (لېمه سپینېدل) ترنګ هم ګړنه او مانا یې (ډېره ژړا، ډېر ژړل) ده.

ما په یار پسې لېمه په ژړا سپین کړه
یار په ما پسې کوي توره بلا
(۹: ۱۳)

- پام په ښو کېدل:

پورتنی ترنګ یوه ګړنه اومانا یې (پاملرنه، لورېینه) ده.

www.melitahrik.com 0777 400 116

ربه ! فهم کړې د يار راته په ښو
د رقيب په خرخشو مې کړې په ښو
(۹: ۱۷)

- پل کېښوول:

پورتنی ترنګ ګڼه او مانا يې (روانېدل، پيلول، لاس پورې کول) ده. د دې ترڅنګ (سينه دوه نيمه کېدل) بله ګڼه او مانا يې (غمېدل او ځورېدل) ده.

د قلم چاودې سينه ګوره دوه نيمه
هله پل ږده د څړه سخن په سيمه
(۹: ۲۱)

- پلو لرې کول:

دا ترنګ يوه ګڼه او مانا يې (مخ ښکاره کول، مخ څرګندول او بربنډول) ده.

که يې څوك له مخه لرې که پلو
د ښايست مخی يې نشته هېڅ پلو
(۹: ۲۱)

- د پندار په آس سورېدل:

پورتنی ترنګ يوه ګڼه او مانا يې (ګومان، اټکل، خيال، ځان غولول) ده.

ماته عين په سور مخ، مختور ليده شي
د پندار په آس سوره له ځانه خوښه
(۹: ۲۱)

- تشې شلومبې شاربل:

دا ترنګ يوه ګڼه او مانا يې (بې ګټې کار کول، بې پايلې کار کول) ده.

www.melitahrik.com 0777 400 116

هغه تشې شلومبې شاربې سرخوړی کا
چې ښادي غـواړي بې غمـه بې منتـه
(۹: ۲۵)

- پر تندي اور بلول:

پورتنی ترکیب یوه ګړنه او مانا یې (غم ګالل، کړاو زغمل، په غم ککړول) ده.

زه د شمعې په څېر اور په تندي بل کړم
ته د صبح په څېر خاندې لـه غـروره
(۹: ۲۶)

- پر تور سپین اړول:

دا ترکیب یوه ګړنه او مانا یې (ځورول، ربړولو ته پلمه لټول) ده.

ډېر مې ماړوه پـه تـورو سپـین صنمـه
چې خوني به په خپل ځان یم ستا له غمه
(۹: ۲۸)

- ځان اورته اچول:

پورتنی ترکیب یوه ګړنه او مانا یې (ځان غمول، کړول، ربړول) ده.

عاشقي په اختيار نه کېږي هوښيار شه
ځان و اور ته اچول اختيار د چا دی
(۹: ۳۸)

- پرځان بلاکېدل:

دا ترکیب یوه ګړنه او مانا یې (ځان ته غم کېدل، ځان ته غم کتل) ده.

د دانې په طمع بند ازاد مـرغـه شي
زر به ستا په ځان بلا شي دا ستا طمع
(۹: ۳۹)

- تر ځان تېرېدل:

پورتنی ترکیب یوه ګړنه او مانا یې (بلهاري، سرښندنه، قرباني) ده.

زه و یار ته تر ځان تېر یم

www.melitahrik.com 0771400116

دی و مـاتـه پـه عنــاد
(۹: ۴۰)

- ځان جهان ځنې نه درېغول:

دا ترېنګ یوه ګړنه او مانا یې (قربانېدل، سرښندنه) ده.

هېڅوك به دریغ نه کا ځنې ځان جهان په صبر
ووینې کـه دا حسن و جمال دلـجوی د ستـا
(۹: ۴۱)

- ځان شمارل/ شمېرل:

پورتنی ترېنګ یوه ګړنه او مانا یې (ځان پـه څه کې ګڼل، راوستـل، د ځان دریځ ټاکل) ده.

د خلوت له عزیزانو مې زړه تور شه
ځان مې وشماره د ترکو په کندې بیا
(۹: ۴۵)

- ځان غټول:

دا ترېنګ یوه ګړنه او مانا یې (تعظیم، ځان لوی ګڼل) ده.

چې د دین دانایې نه لرې په زړه کې
بېهوده ځان غټوې په خوله یې پوه
(۹: ۴۶)

- ځان کوتل:

پورتنی ترېنګ یوه ګړنه او مانا یې (ځان وهل، ځان حلالول، ځان وژل) ده.

دا د عشق طاعونی رنځ به یې ارمان شې
کـه د زهـد ځـان کوتلی شې ژوندې بیا
(۹: ۴۸)

- ځان مړل:

دا ترېنګ یوه ګړنه او مانا یـې (ځـان نـړدې کولـو تـه پلمـه لټـول، ځـان نـړدې کول) ده.

هېڅ شفقت زما د یار په رقیب نه شته

www.melitahrik.com
0777 400 116

محض مړي پورې ځان زما په ښو
(۹: ۴۹)

- ځان ورکول:

پورتنی تړنګ یوه ګړنه او مانا یې (بلهارنه، ځان قربانول، فناکول، له ځان بې خبره کېدل) ده.

په هوی پسې د نس سر هوا مه ځه
ځان به ورك کړې لکه برق په دا شتاب
(۹: ۵۰)

- خاورې پر تندي لوستل (لونل):

دا تړنګ یوه ګړنه او مانا یې (درناوی کول، د یار د در د خاورو قدر کول) ده.

پرېواته د رقیبانو په سر کاڼي
ما چې خاورې ستا د در په تندي لوستې
(۹: ۶۴)

- خپرې ښتل:

پورتنی تړنګ یوه ګړنه او مانا یې (ګوانښ کول، ډارول) ده.

عاقبت د عشق زمري رابانديې ترپ کا
چې ښتلې يې مدام راته خپرې
(۹: ۶۶)

- خره خسې کول:

دا تړنګ یوه ګړنه او مانا یې (بې ګټې او خوشې کار کول، چونګښې نالول) ده.

ډېر مې خره خسې کول وکړه پوه نه شوم
ریش کنده، جامه پاره له لېونتوبه
(۹: ۶۷)

www.melitahrik.com 0777 400 116

- خوب لیدل:

پورتنی ترڼګ یوه کړنه او مانا یې (له خیال سره لوبېدل، سوچونه کول) ده.

د دنیا هوئ هوس د خوب لیده دي
چې خوب وړی شي راویښ، نه شي بیا هېڅ
(۹: ۷۰)

- د خولې خوند ورانېدل:

دا ترڼګ یوه کړنه او مانا یې (خوله بې خونده کېدل، خپه کېدل، اړیکي شلېدل) ده.

د جهان چې د خولې خوند په لباس وران شه
پرې لذت زهر، زقوم دی د اخلاص
(۹: ۷۳)

- دم ختل:

دا ترڼګ یوه کړنه او مانا یې (ساه ختل، چپ کېدل، ګونګېدل، مړ کېدل) ده.

چې یې دم له غمه نه خېژي په عشق کې
خو حیران د عاشقانو په ژوندون یم
(۹: ۸۱)

- دم وهل:

پورتنی ترڼګ یوه کړنه او مانا یې(څه ویل، نظر ښکندونه، ګیله ګول، خبره کول) ده.

په یوه نفس حباب له بحره بېل شه
نه شته هېڅ په دم وهلو کې بهبود
(۹: ۸۱)

- دندان سپینول:

دا ترڼګ یوه کړنه او مانا یې (خندا، خندل) ده.

www.melitahrik.com
0777 400 116

د حیـا پــه کـور مې واوري ږلـۍ
په خندا چې راته سپین کاندي دندان شوخ
(۹: ۸۲)

- رنګ تښتېدل:

پورتنی ترکیب یوه کړنه او مانا یې (پیکه کېدل، خجالت کېدل) ده.

په لیده مې د یار وتښتي رنګ هسې
لکه نور په کتان لګي د مهتاب شوخ
(۹: ۸۷)

- زړه وړل:

دا ترکیب یوه کړنه او مانا یې (مینېدل، زړه بایلل) ده.

نه به ترکو وړی زړه راشي په لاس
نه به مړي شي د ګور بېرته ستانه
(۹: ۱۴۳)

- زړه یخول:

پورتنی ترکیب یوه کړنه او مانا یې (ارمان وتل، کسات اخېستل) ده.

لکـه ته کـوې د بـل پــه مـرګ اخ اخ
ستا په مرګ به هسې زړه کاندي ځوك یخ
(۹: ۱۴۸)

- ژبه خوږول:

پورتنی ترکیب یوه کړنه او مانا یې (پستې او خوږې خبرې کول، ښه خوی) ده.

دا رمـوز کـا د یار خط په ماته ژبه
چې خوږه کړه نن ساعت په ماته ژبه
(۹: ۱۵۰)

www.melitahrik.com 0771 400 116

اخځونه

۱ ـ ربښتين زېور، زرغونه (۱۳۸۲ ل) پښتو نحوه. پېښور، ساپي د پښتو څېړنو او پراختيا مرکز.

۲ ـ ربښتين، صديق الله (۱۳۷۷ ل) د پښتو ادب تاريخ. پېښور، ساپي د پښتو څېړنو او پراختيا مرکز.

۳ ـ ربښتين، صديق الله (۱۳۸۳ ل) د پښتو اشتقاقونه او ترکيبونه. پېښور، ساپي د پښتو څېړنو او پراختيا مرکز.

۴ ـ روهي، محمد صديق (۱۳۶۰ ل) ادبي څېړنې . کابل، د لوړو او مسلکي تحصيلاتو وزارت.

۵ ـ زېور، زېورالدين (۱۳۸۶ ل) ادبتاريخ (منځنۍ دوره). پېښور، ساپي د پښتو څېړنو او پراختيا مرکز.

۶ ـ زيار، مجاوراحمد. (۱۳۸۴ ل). پښتو پښويه. پېښور، دانش خپرندويه ټولنه.

۷ ـ زيار، مجاوراحمد (۱۳۸۹ ل) پښتو بدلمېچ يا پښتو شعر څنګه جوړېږي ؟ پېښور، دانش خپرندويه ټولنه.

۸ ـ سنګروال نيازی، شهسوار (۱۳۷۵ ل) د پښتو ادبياتو معاصر تاريخ. پېښور، دانش خپرندويه ټولنه.

۹ ـ صميم، محمدآصف (۱۳۷۸ل) د لرغوني شاعرۍ ګړنې. جرمني، د پښتني فرهنګ د ودې او پراختيا ټولنه .

۱۰ ـ مومند ، عبدالحميد (۱۳۸۳ ل) کليات. پېښور، دانش خپرندويه ټولنه.

۱۱ ـ هاشمي، سيد محی الدين (۱۳۸۱ ل) ادبپوهنه. پېښور، د اريك د ګرځنده کتابتونو اداره.

www.melitahrik.com 0777 400 116

۱۲ ـ هاشمي، سيد محی الدين (۱۳۸۳ ل) د پښتو ژبې لنډ ګرامر. پېښور، د اريك د ګرځنده كتابتونو اداره.
۱۳ ـ هېوادمل، زلمی (۱۳۷۳ ل) په هند كې د پښتو ژبې اوادبياتو د ايجاداو ودې پړاوونه . لاهور شركت پرنټنګ پرېس.
۱۴ ـ هېوادمل، زلمی (۱۳۷۹ ل) د پښتو ادبياتو تاريخ (لرغونې او منځنۍ دوره). پېښور، دانش خپرندويه ټولنه.

www.melitahrik.com
0777 400 116

مننه او کور وداني

د افغانستان ملي تحریک د هېواد پال او فرهنګپال شخصیت ښاغلي (الحاج وحیدالله ولیزي) څخه د زړه له تله مننه کوي چې د دې اثر چاپ ته یې اوږه ورکړه. ملي تحریک ویاړي چې د علمي اثارو د چاپ لړۍ یې پیل کړې ده. دا لړۍ به دوام لري. موږ له ټولو درنو هېوادوالو څخه په خورا درنښت هیله کوو چې په خپل معنوي او مادي وس د کتابونو د چاپ دا لړۍ لا پسې وغځوي.

یو ځل بیا ددې اثر له لیکوال او چاپوونکي څخه د زړه له تله مننه کوو چې ددې اثر د لیکلو او چاپولو جوګه شول.

په فرهنګي مینه

د افغانستان ملي تحریک

www.melitahrik.com
0777 400 116